

ΟΚΥΜΑ ΚΙΤΑΒΙ

5inci sınıf

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1516

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σ. 69 ΠΔΔ

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΜΑΡΤΙΟΥ 2007

Συμπόσιο (1999-2000)

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΑΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Π.Ε.Κ.Α.

5/2

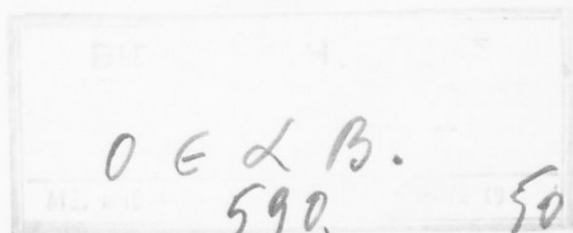
50

9 69 ΠΔΒ
ΧΟΥΣΕΪΝ ΙΜΑΜ ΣΟΥΛΕΪΜΑΝ

Σουλεϊμάν Χουσεΐν Ιμάμ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

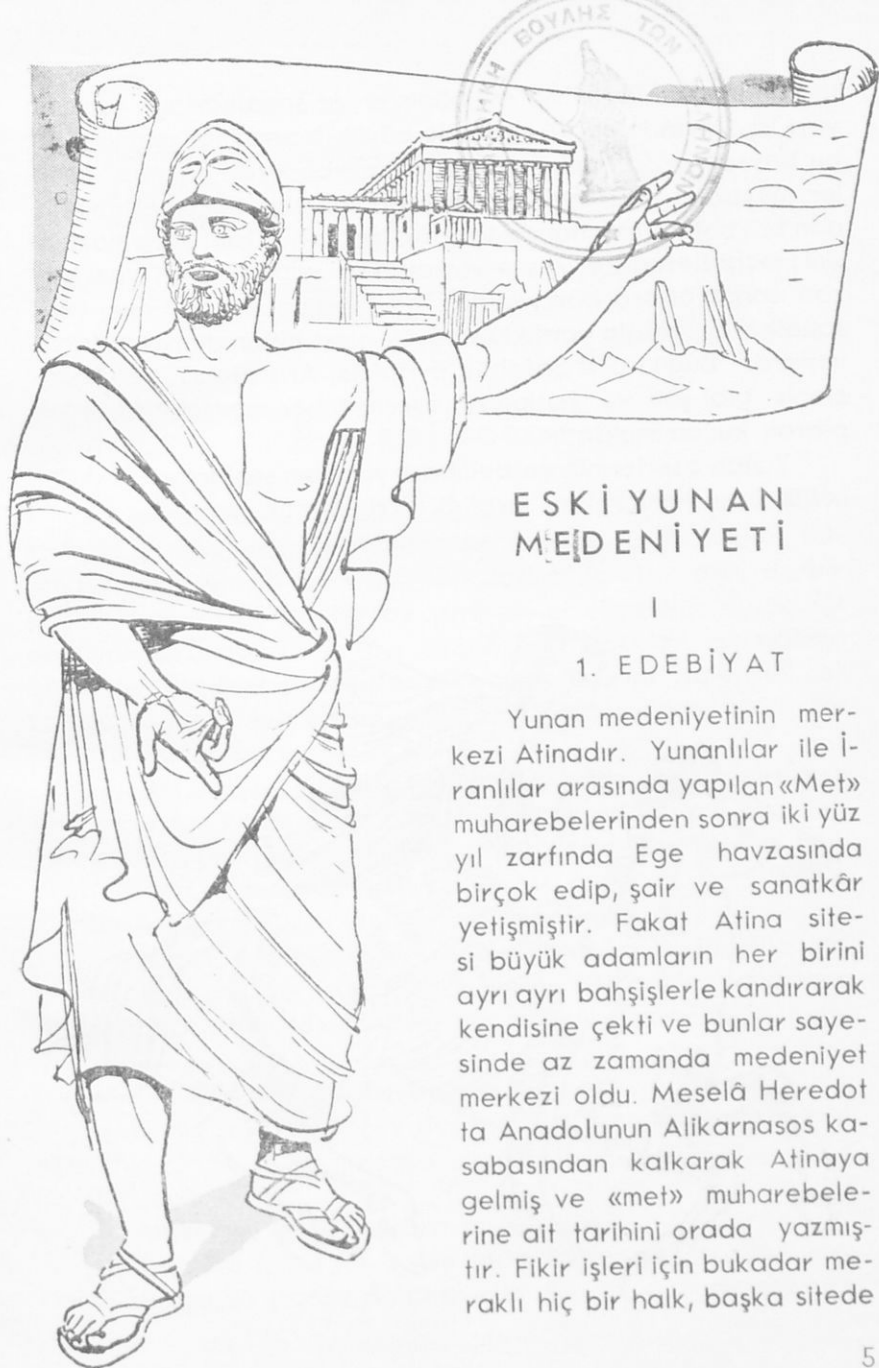
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1949

009
KAS
272A
L516

OKUMA KİTABI

5 İNCİ SINIF

ΕΣΚΙ ΥΝΑΝ ΜΕΙΔΕΝΙΥΕΤΙ

I

1. ΕΔΕΒΙΥΑΤ

Υνάν μεδενιυετινιν μερκεζι Ατινάδιν. Υνάνλινλιν μετ ι-ρανλινλιν αρασίνα γαπλιν «Μετ» μυαρεβελερινδεν σοννα ικι γυζ γιλ ζαρφινδα Εγε ααβασινδα βιρκοκ εδιπ, σαίρ νε σανατκάρ γετίσημίστιρ. Φακατ Ατινα σιτεσι βυγυκ αδαμλινλιν ηερ βιρινι αγρί αγρί βαησίσηλερλε κανδιραρακ κενδισινε ζεκτι νε βυναρ σαγεσινδε αζ ζαμανδα μεδενιυετ μερκεζι ολδου. Μεσελά Ηερεδοτ τα Αναδολυνυν Αλικαρνασος κασαβασινδαν καλκαρακ Ατιναγυ γελμιση νε «μετ» μυαρεβελερине αιτ ταρηνινη οραδα γαζμίστιρ. Φικιρ ίσηλερ ιζιν βυκαδαρ μερακλί ηιζ βιρ ηαλκ, βασηα σιτεδε

toplanamazdı. Periklisin evi bilginler ve sanatkârların toplantı yeri idi. Atınada seçili günlerde büyük bayramlar yapılıyordu; bu bayramlarda edebî müsabakalar yapılarak en güzel eserler meydana çıkarılıyor ve bunların sahipleri hükümet tarafından bol bol mükâfatlandırılıyordu. Hatta hükümet harp hazinesini; mabetler, güzel resim ve tablolar yapan ve iyi yazı yazan sanatkârlara harcıyordu; bu suretle Atınada her çeşit sanatkârlar yetişip yaptıkları büyük işleri bütün dünyaya tanıtmışlardır. Bugün bile Sofoblis, Evripidis, Aristofanis ve Demostenis gibi şair ve hatiplerin eserleri her memlekette örnek olarak kullanılmaktadır.

Yunan eserlerinin en bellibaşlı vasıfları şunlardır : Zevk inceliği, lisan temizliği ve inceliği, fikrin oynaklığıdır.

2. VERGİ BORCU

Kış geceleri bize arasıra babamın arkadaşları gelir. Bunlar gün görmüş, yaşlı başlı insanlar. Yaptıkları, gördükleri, düşündükleri şeyleri birbirlerine tatlı tatlı anlatırlar. Ben de bir köşeden onları dinler, birçok yeni şeyler öğrenirim. Aralarında oyun çıkardıkları da olur ama onların oyunları bizimkilere benzemez. Birbirlerine tuhaf sorularda bulunurlar, eğlenceli cevaplar verirler. Hep birden gülüyoruz. Geçen gece birisi bir bilmece ortaya attı :

— Size bir şey soraçağım. Kim en doğru cevap verirse ona yazdığım kitaplardan birini armağan edeceğim. Ben bugün bin beş yüz drahmi ile yüz milyon drahmilik bir iş gördüm; ne olduğunu bilin bakayım.

Bu soruya ilkin bir tecimer cevap verdi :

— Bin beş yüz drahmilik tavuk satın aldın. Bu tavuklardan binlerce yumurta çıkacak, o yumurtaları da tektar tavukların altına koyacaksın. Böyle böyle yüz milyon drahmilik yumurta olacak.

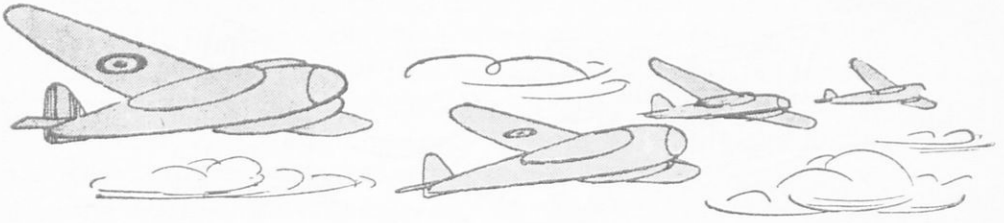
Soru sahibi gülererek cevap verdi :

— Bu da olmayacak şey değil, fakat kaç yüz yıl beklemek lâzım ?

Bir işyar :

— Anlandım, dedi, tayıare bileti aldın.

— Tayıare bileti de insanı zengin edebilir ama bu kadar değil. Soruyu bir parça daha açayım. Bin beş yüz drahmi ver-

dim Bu bin beş yüz drahmi ile öyle şeyler aldım ki yüz milyon drahmi ile de belki alınamaz. Hem öyle değerli şeyler ki, bunlar olmasa belki yaşayaman bile.

Konuklar gülüşmeğe başladılar :

Dünyada bilemiyeceğiz, armağanın senin olsun ; cevabı kendin ver de bizi meraktan kurtar. Mahallemizin muhtarı da o gece kunuklarımızdandı. Birdenbire bağırıldı.

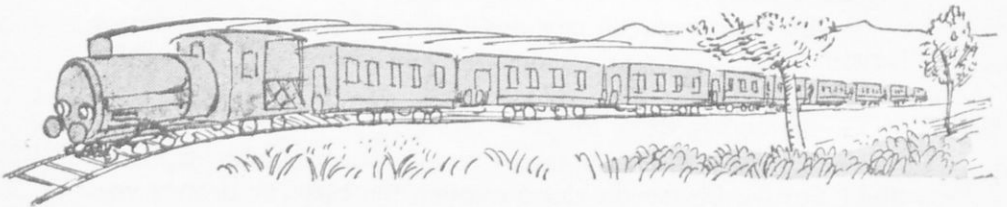

— Buldum. Ceviz aidın, onları dikip ceviz ağacı yetiştireceksin. Ceviz ağacı bu yurdun büyük zenginliklerinden biridir Öteki gene güldü :

— Söylediğiniz doğru, yalnız soruma dikkat etmediniz. . .

«Öyle şeyler ki bunlar olmasa ben belki yaşayamam».

Milyoner olmak iyi şeydir ama insanın yaşaması, hem de rahat ve bahtiyar yaşaması için salt lâzım mıdır ya ?

Bu defa babam söze karıştı :

— Haydi cevap bekliyoruz, meraktan öleceğiz.

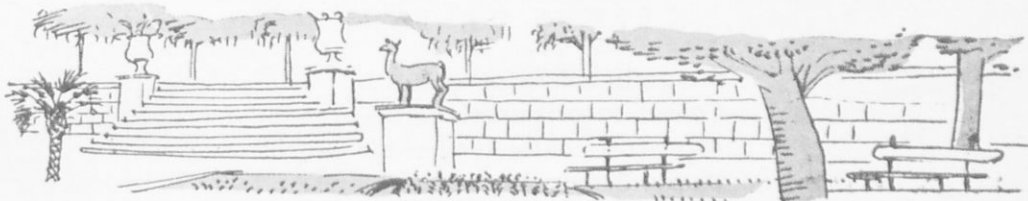
Konuk :

— Peki söylüyorum, dedi, bin beş yüz drahmi ile vergilerimi ödedim. Şimdi size bu bin beş yüz drahmi ile kendime ne'ler sağladığımın hesabını vereyim :

— Benim bu yurttta rahat yaşamam için koskoca bir ordu,

binlerce insan toplarile, tüfeklerle, zırhlılarile, tayyareleriyle, sınırlarımızda, denizlerimizde, hava'larımızda bekçilik ediyor. Gene kimse canıma malıma, çocuklarıma kötülük edemesin diye bukadar jandarma, polis gözcülük etmekte... Rahat gezerim diye caddeler ; sulardan, uçurumlardan aşayım diye köprüler ; işim oldukça bir memleketten bir memlekete kolayca gidebileyim ve istediğim şeyleri başka memleketlerden kolayca aya-

ğima gelsin diye şimendiferler, yollar yapıyor. Beni haksızlıklara karşı korumak için hakyerleri, büyük bir hastalığa tutulursam iyi edilmem için hasta yurtları kuruluyor. Hangi birini anlatayım? Meselâ sokakta ayağımı bir kuduz köpek ısırса, ben de kuduz şiringası yapacak bir hasta yurdu meydana getirmemiş olsam kudurup ölecek değil miyim? Ben bana düşen bu binbeş yüz drahmiyi vermeseydim, başkaları da benim gibi yapmakta haklı olacaktı. Bu saydığım değerli şeylerin de hiçbiri ortada bulunmıyacaktı. Hesabım çok açık bir hesap. Benim bin beş yüz drahmi ile yaptığım işin kaç milyonla yapılabilecek bir iş olduğunu anlamak için hesap bilmek bile lâzım değil. Akli başında ve vicdanlı bir yurtdaş olmak yeter. Konuklarımızın hepsi bu sözlere hak verdiler.

3. ESNAF DESTANI

Biz esnaf takımı severiz işi,
Çalışır, yaşarız erkek ve dişi,
Aramızda yoktur tembel bir kişi,
Ulusun özüyüz biz, şanimiz var.

Kimimiz çiftçiyiz, tohum ekeriz,
Yazda, kışta pek çok güçlük çekeriz.
Barışta rençperiz, harpte askeriz,
Hem süngümüz, hem sabanımız var.

Kimimiz manavız, kimimiz bakkal,
Sözleştik satmağa bütün yerli mal,
Hem iyi, hem ucuz ; dene öyle al,
Doğrudur işimiz, vicdanımız var.

Kimimiz çulhayız, kimimiz şaraç,
Çok zaman avrupa bizi koydu aç.
Biz artık değiliz yadlara muhtaç,
Malımız satılır, alanımız var.

Biliniz : biz esnaf çalışacağız,
Ne varsa fen, hüner alışacağız ;
Sanatte herkesle yarışacağız.
Artık dertlerimize bakanımız var.

Biz esnaf takımı işe teparız,
Yapmayan söylerse ağzını kaparız,
Yarını bilmeyiz, fakat yaparız,
Bize yol gösteren kiralımız var.

4. H A S İ S L İ K S İ N A V I

Zenginlerden biri bir gün eğlenmek için şehirdeki sayılı cimrileri toplar, onlara der ki:

— En cimriniz hanginizse ona bir altın vereceğim. Şimdi bana para harcatmamak için neler yaptığınızı birer birer anlatın!

Cimrilerden biri şöyle cevap verdi:

— Bana bir zamanlar beş yumurta arma-

ğan etmişlerdi. Onları yiyecek olursam çabucak biteceğini düşündüm. Yumurtaları bir şiltenin altına koydum, üstüne de kendim kuluçkaya oturdum. Yumurtalar kırılacak diye üç hafta ne korkular geçirdiğimi şiltenin üstünde ne kadar rahatsız olduğumu bilemezsiniz.

İkinci çimri koynundan bir saat çıkararak gösterdi:

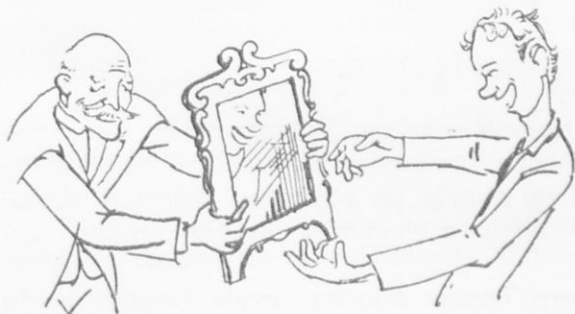
— Bu saat dede andacıdır, onu ancak ramazanlarda, bayramlarda kurarım. Başka zamanlarda durdururum. Çünkü her zaman işletecek olursam makinası yorulur, eskir.

Üçüncü cimri de şunu söyledi:

— Benim de dede andacı bir aynam vardır. Üzeri hep örtü ile kapalıdır. Çocuklarım lüzumlu lüzumsuz yüzlerine gözlerine bakmak için bu örtüyü açarlarsa bağırır çağırırım. Çünkü ziyancılığı hiç sevmem. Ayna Allah yapısı değil ya...

Boyna ona bakacak olursam şüphesiz bir gün eskir.

Zengin üçüncü cimriye altını verdi.

ESKİ YUNAN MEDENİYETİ

II

5. FİLOZOFİ

Atinada halk meclislerinde ve mahkemelerde her şeye karar verilmek için güzel söz söylemek lâzımdı. Bunun için talebelerine söyle tertip etmeği ve söylemeği öğreten «Belâgat» hocaları vardı. Bilhassa filozofların fikirleri derin ve sözleri çok güzeldi.

Atina filozoflarının hocası milattan evvel beşinci asırda yaşamış ve fakir bir aileden doğmuş tanınmış Sokratis idi.

Delfi mabudu tarafından insanların en yüksek düşüncelisi olarak ilân olunan Sokratis, kendi hakkında şu kanaatı tekrar ederdi: «Ben yalnız bir şey bilirim, o da hiç bir şey bilmediğimdir».

Sokrat talebelerine bir öğretmen gibi okullarda ders vermezdi. Onlarla genel meydanlarında teklifsizce konuşur; insanî ve ahlakî sorular sorardı.

O, fazileti yalnız öğretmekle kalmaz, kendisi de örnek olurdu. Sokratis muharebe meydanlarında cesareti ve siyasal toplantılarda marifetile nam kazanırdı. En tanınmış talebesi «Platon» idi.

Platon Yunanlıların kahramanlık çağlarında esatiri mabutlardan «Akademus» a vakfolunan Atinanın yanındaki büyük

Not : Akademi kelimesi «Akademus» dan alınmıştır.

Akademos bahçelerinde ders verirdi. Kendi fikirlerini ve hocası Sokratisin fikirlerini halka aşıladı. Okadar yüksek terbiyesi vardı ki halk kendisini, terbiyede örnek olarak gösterirdi. Hatta bugün bile birçok uluslar, bir adamın terbiyesini övecekleri zaman «Platon kadar terbiyelidir» derler. Platonun talebesi Makedonyalı «Aristotelis» dir.

Aristotelis hoca olduktan sonra, Atinanın yanındaki bahçelerde gezerken ders verirdi.

Makedonya kralı Büyük Aleksandros Aristotelisden okumuştur. Aristotelis yalnız bir filozof değil, aynı zamanda bütün dünyada büyük bir dahidi. En evvel tarihi tabii koleksiyonları toplamakla tanınmıştır.

6. KÜÇÜK KUSURLAR

Küçük kusurlarımız varsa küçüktür diye aldirmamazlık etmemeli. Çünkü en ufak bir düşmanın bile zararı dokunur, hele vakit geçtikçe... Ovalarda ekinleri bozup çifçilerin boyunlarını büken filler değil; buğdaylar daha ot halinde onlara dadanıp üşüşen tırtıllarla çekirgeler, ekinler olgunlaştıkları vakit bile göze görünmiyen böceklerdir.

Asma çardağını hırsızlardan korusanız bile serçeler gene istedikleri gibi onların yeşil, taze yapraklarını gagalarile didiklerler.

Küçük bir kusur, her zaman büyük bir kusurun başlangıcıdır. Büyük çuçlar da küçük kusurların yavrularıdır. Babalarından daha kötü oğullar, seyrek görülür şeylerden değildir.

Küçük bir kusurdan daha çabuk büyüyüp çoğalabilen

başka bir şey daha yoktur. Bir dişin üstünde ufak bir kara benek pek önemsizdir, fakat onu dışçıye göstermeyecek olursanız bütün diş bozulur, gider ; bir defa diş bozulur da siz gene baktırmıyacak olursanız bu sefer yanındakiler de sıra ile bozulur, sonra onların yanındakiler. En sonra bütün çene kemikleriniz çürür.

Bir tek çürük eriği bir sepet taze eriğin yanına bırakın, bir gecede bütün sepettekileri çürütür.

Demek ki ufak bir kusurun varlığı aldırmadan geçiştirilemez.

birinden kötüdür. Bunlardan biri gönül, biri de kıskançlıktır. Bunlardan kin ve düşmanlık doğar ; bu iki kusur da birçok suçların anasıdır.

Küçük bir suç hiç bir zaman tekbaşına olamaz. Onun her vakit bir de ailesi bulunur ; o suç siçanlar gibi çoğalır ki koca bir evi doldurmağa bir tanesi yeter.

Aslanın ayağına en

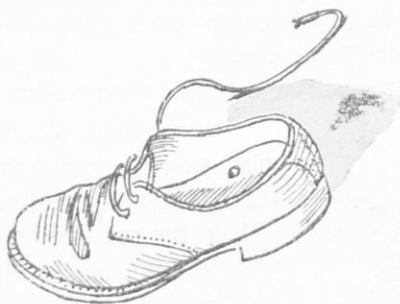
Kurumluluk küçük bir kusur sayılır ; pek de küçük değil ya ! Çünkü kurum taslamak bütün gün yalan söylettirir. Bir suç işlediğiniz vakit o suçu söyleyecek yerde size onu saklatan nedir ? Kurum !

Şu halde yalan, doğrudan doğruya kurumun yavrusu demek oluyor. Kurumun biricik çocuğu yalan olsa gene neyse ne... Kurumun bundan başka iki kızı daha vardır ki, bir-

küçük bir diken bile batacak olsa o koskoca ve güçlü kuvetli hayvanın yürümesine engel olur. Ayakkabınıza kaçan bir kum tanesi sizi yolunuzdan alıkor.

Dostlarınızın ufak tefek kusurlarını düzeltmezseniz onları hoşgörün. Fakat, sözüme inanın, düzeltilmesi elinizde bulunan kendi kusurlarınıza karşı çok sert davranın. En iyi su verilmiş çeliğin ucunu da pas tutar

7. KOMŞU HATIRI

Sabah, deniz kenarında Bay Cabirin köşkü. Bay Cabirle karısı Eda, henüz uykudan kalkmışlardır. Birdenbire bir gramfonun him him sesi «Turnam» ı okumağa başlar. O aralık, hava almak için pencereyi açan Eda «Sen neresisin Turnam?» sorusu ile karşılaşır!

Eda - Aman!.. Gene sabah karanlığı başladılar...

Cabir - Dün gece de saat bire geliyordu, durmadan çalışıyorlardı. Artık çekilmez oldular. Elgünle eğleniyorlar mı?

Bayan Eda - Biz de sanki buraya başımızı dinlendirmeye keldik!

B.—Allah için, dinlendiriyoruz, ya!

Gramfonun sesi—Karpuzu biçakladım!

E.—İnan ki sinirlerime dokunuyor. Böyle giderse hastalanacağım.

C.—(Karısını acıyarak) Yook, artık sabrım kalmadı... Ben bunun çalgısını susturmanın yolunu bilirim.

E.—(Şaşkın bir halde) Nasıl? Sen mi?

C.—(Gururlanarak) Evet, ben! Sen beni tanıyamadın gitti!

E.—Ne yapacaksın?

C.—Ne mi yapacağım?.. Ben mi ne yapacağım? Gidip komşuyu bulacağım ve bizi böyle rahatsız etmekte devam ederse, hakkından geleceğimi söyleyeceğim.

E.—(Eglenici bir tavırla) Zor!

C.—Zor mu? İnanmıyorsun öyle mi? Yapamaz mıyım sanıyorsun? Gör, bak bir kere!.. Şimdi gidiyorum.

(Öfkeli bir tavırla çıkar).

(Bay Salihin, Cabirlere bitişik köşkü. Bay Cabir kapıyı çalar. Edepli bir kızçağız gelip açar).

Kız—Kimi istiyorsunuz?

C.—(sert) Azıcık Bayı görmek istiyorum. Ben komşu Bay Cabirim.

Kız—Peki. İçeriye buyurunuz da haber vereyim.
(Hasır döşeli, temiz bir oda. Duvarda bir iki güzel yazı... Pencereelerde beyaz keten perdeler... Sedirlerin üstünde tiril tiril, dokuma örtüler... Bu temiz ve sükün verici odada, Bay Cabirin öfkesi yavaş yavaş geçer. Kendi kendine: «Tatlı dil kullanırsam daha iyi anlaşmış oluruz... Meselâ, karım biraz sinirlidir, gibi söze başlarsam» diye düşünüp dururken, kapı açılır, içeriye Bay Salih girer).

Salih—(Nur gibi bir yüz, irice bir göbek, neşeli bir şahıs).
Hoş geldiniz!.. Yeni komşumuz Bay Cabir değil mi? Allah bilir, daha geçen gün duydum... Çocuklar söylediler... Bilmezsiniz ne kadar sevindim. Birader, gerçi ödev bizimdi; fakat belki henüz yerleşilmemiştir, diye çekindim... Kulunuzu hem sevindirdiniz, hem de utandırdınız

C.—Aman Bayım! Böyle söylemeyin!..

S.—Tabii değil mi? Komşu, hele sizin gibi olursa ne kadar kıymetli şeydir. Burası belki bilirsiniz, ıssız, تنها bir yerdir. Böyle sizin gibi bir iki bildik de olmazsa insan bunalır... Eğlen-ce diye.

C.—(Fırsatı yakalar) Bir gramfonunuz var.

S.—Ya... işittiniz mi? Kötü degildir. Geçen yıl, bir fakirin mezasından almıştım; çok ucuz... Hemen yok pahasına. Doğrusu verdiğim paraya acımıyorum. Bütün kış öyle işimize yaradı ki... Akşam yemeğinden sonra, bir başımıza kalıp ta sıhıldık mı, gelsin bir «Karcıçar» peşrefi. Gelsin bir gazel!.. Hafız Bayatının bütün şarkıları var. Siz, «Aman memo» sunu dinlediniz mi?

C.—(Ne diyeceğini bilmiyerek) Vallahi...

S.—Ben bayılıyorum. Yüz defa üstüste dinlesem gene bıkmam. O ne ses. Şimdi yeni şarkılarını ısmarladım, yarın getirecekler. Eğer ölmezsek yarın gece sizlere dinletirim. Bayan kardeşimizi de eğlendirmek için gramfonu bahçeye çıkarır, boşununu köşkünüzdən tarafa çeviririz.

C.—(Pek kerkarak) Aman bayım...

S.—(Yanlışı anlıyarak) Ne beis var? Komşu hatiri için bizler kul, kurban oluruz!

8. ESKİ OKUL

Sabahları okula giderken boynuma astığım süslü cüz kesesine baktıkça sevinirdim. Fakat okul, hele öğretmen gözümün önüne geldikçe keyfim kaçardı. Pek korkardım. Nasıl korkmıyayım? Ö-
nümde, ileriye doğ-

ru uzatılmış, iki üç metre uzunluğunda sopalar, başı ucunda asılı falakalar yıldırıcı idi. Bu falakaların bir de zincirlişi vardı. Öğretmen beni aşağı yukarı üç yıl içinde iki defa falakaya yıktı. Ayaklarıma üçer değnek vurdu. Vurduğu yerde gül bittiğini görmedim, fakat, hiç şüphe etmem ki, utançtan ve acıdan yüzüm gül pembe olmuştur.

İstediğim vakit köşebaşı helvacısından, para vermeksizin, şekerli leblebi, kestane, helva filân alırdım. O zaman dükkân sahibi Salih isminde bir adam idi. Gülümsüyerek, istediğim şeyi verirdi. Babam kendisine öyle söylemiş. Bununla övünürdüm.

Bir gün, her nedense, okula gitmedim. Ertesi günü gitmek imkânı var mı? Korku bırakmıyor ki, öğretmen: «Dün nerede idin?» derse ne cevap vereyim? Annem bu halimi babama söylemiş. Sabahleyin babam dedi ki:

— Haydi bakayım, keseni boynuna tak. Bugün seni okula ben götüreceğim.

Ne denir? Hemen hazırlandım. Bir taraftan da babamdan korkmağa başladım. Çünkü birkaç gün önce akşam üstü, dükkândan dönüşünde, çeşmenin karşısındaki köşe başını geçtiği sırada ben kendisini pencereden gördüğüm gibi, hemen aşağı inip sokakta karşılayarak:

— Baba, bana ne getirdin? Dediğim vakit beni biraz faz-

laca azarlamış ve kapıdan girince, bir daha öyle yaparsam beni döveceğini söylemişti. Babamın yanı sıra, iki korku arasında, yürümeğe başladım. Acaba beni götürüp te falakaya mı, yatırtacak ? Ya kendisi de döverse !

Okulun bulunduğu sokağa girdik. Bütün bütün yüreğim titremeğe başladı. Babam hiç bir şey söylemiyordu. Kapıya sekiz on adım kalınca, birdenbire dedi ki :

— Şimdi seni öğretmenin eline vereceğim.

Ben ağlarcasına; yalvaran bir tavır ve acılı bir sesle dedim ki :

— Bana yazık değil mi babacığım ?

Dikkatle yüzüme baktı. Hemen igildi ; «Ömer» ini kucağına alıverdi.

Kapının parmaklığını açarken, gene dikkatle yüzüme bakarak dedi ki :

— Korkma, oğlum ; ben seni dövdürmen.

Öğretmen bizi görünce :

— Buyurun, Bay Ali ! diye güler yüz gösterdi. Öğretmen, ayağa kalkmaktan rahatsız olacak kadar sakattı. Sanırım ki çocukları okuldan, saat on biri geçmeden azat etmemesinin sebeplerinden biri de kendisinin bu hali idi.

Babam beni kucağından indirdi. Öğretmenin elini öptükten sonra yerime gittim. Minderime oturdum.

Öğretmen babamı yanına aldı. Öğretmen, talebeleri ile gülümsüyerek, konuşmağa başladı. Ben keseyi boynumdan çıkardım. Dersimi açtım ; ama güzlerim onlardan ayrılmak istemiyordu. Babamın önce verdiği adanç ile, öğretmenin o zamana kadar görmediğim gülümsemesinden avunmakla beraber, pek te güven bulamıyordum.

Babam biraz oturduktan sonra kalktı, gitti. Bende korku yeniden başladı. Artık öğretmenin tarafına bakmıyordum.

Hele o korkunç günü gürültüsüz geçirdim. Akşam üstü eve büyük sevinçle döndüm.

Sonra, babam, benim kendisine ne suretle yalvardığımı anneme anlatarak demiş ki :

— «Bana yazık değil mi, babacığım ?» deyince yüreğim

yandı. Az kaldı çocuk gibi ağlamağa başlayacaktım. Şimdi okulun önünden geçtikçe eski hayâl tazelenir. O sopalar, o falakalar ne idi ?

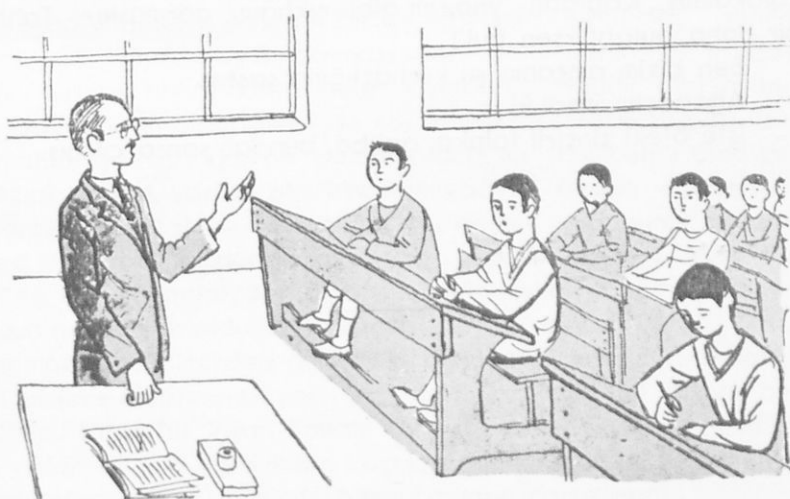
Sanırım ki okulumuz başka hale girmiştir. Bizim vaktimizde korkunçtu. Falakaya koşulan büyücek çocukların tabanlarına sert değnekler indikçe bizim gibiler için titrememek imkânı yoktu.

Bir defa kardeşime bu halden yandım, yakıldım. Korkmakta olduğumu söyledim. Beni biraz avuttuktan sonra gülererek, dedi ki :

— Onun kolayını bizim amca bulmuş. O da on yedi on sekiz yaşına kadar bu okula devam etmiş. Sen bizim amcanın öyküsünü biliyor musun? Pek kurnazdır, pek. O bizim babamız gibi ağır başlı değildir. İşte bunun için onlar bir yerde oturuyorlar ya ; bak sana o üyküyü anlatayım.

Ağabeyim böyle dedikten sonra, bir kere kahkaha ile güldü. Ben ne söyleyecek diye yüzüne bakmağa başladım. Dedi ki :

Öğretmenin başı üstündeki kayışlı falakayı biliyorsun ya ; işte bizim amca, onu koparmış kaçmış. Ama bak nasıl yapmış : Öğretmen aptest almağa gideceği vakit ilkönce önündeki sı-

ranın üzerine bir mendil yayar ; ondan sonra başından kavu-
ğunu çıkarır ; onun üstüne kor ; sade takke ile gider. Bir gün
gene böyle kavuğunu çıkarmış, oraya koymuş ; aptest almağa
çıkmiş: Bizim amca hemen koşmuş, önceden hazırladığı bir kuşu
kavuğunun altına koyuvermiş ; gene gitmiş yerine oturmuş, sanki
dersine çalışmağa başlamış. Öğretmen gelmiş; başına giymek için
kavuğunu yerden kaldırır kaldırmaz içindeki kuş «Pırr» diye uç-
muş. Öğretmenin çok canı sıkılmış : «Bunu kim kaptı?» diye sor-
muş. Bizim amcayı, gülmekte olduğu halde, göstermişler. «Gene
mi Tahir ? Getirin, yıkın!» demiş. Büyük çocuklardan birkaçı onu
yakalamışlar, öğretmenin yanına getirmişler, «Aman öğretmen,
ben yapmadım, günaha girmeyiniz ;» diye yalandan yalvar-
mağa başlamış. Öğretmen lâf dinler mi ? Boyuna «Yıkın !» der-
miş. Gittikçe öfkesi artmış. En sonra bunu yıkmışlar, o kayışlı
falakaya koşmuşlar.

Seyret şimdi bizim amcanın kurnazlığını

Meğer o önceden başına geleceği biliyormuş. Kayışı ke-
serek balmumu yahut çam sakızı gibi bir şeyle yapıştırmışmış.
Ayaklarına sarıldığı gibi kayış kopuvmiş : gözünün önüne ge-
tir : Okulun kapısı falaka, değnek yerine nekadardır yakındır.
Oradan bir kere fırlamış. Falakanın iki ucu, tutanların ellerinde
kalakalmış... Kapıdan yıldırım gibi çıktığını görmüşler. Tahiri
bir daha bulabilirsen bul !

Ben bizim amcanın şu kurnazlığına şaşтым.

Ağabeyim dedi ki :

İşte öteki zincirli falaka, galiba, bundan sonra çıkmış. ➤

9. ORUÇ

Senenin on iki ayından birinde bütün müslümanlar oruç tutarlar. Bu aya ramazan ayı derler ve her sene on gün evvel geldiği için oruç ayı bazan yaza, bazan kışa, bazan ilkbahara ve bazan da sonbahara

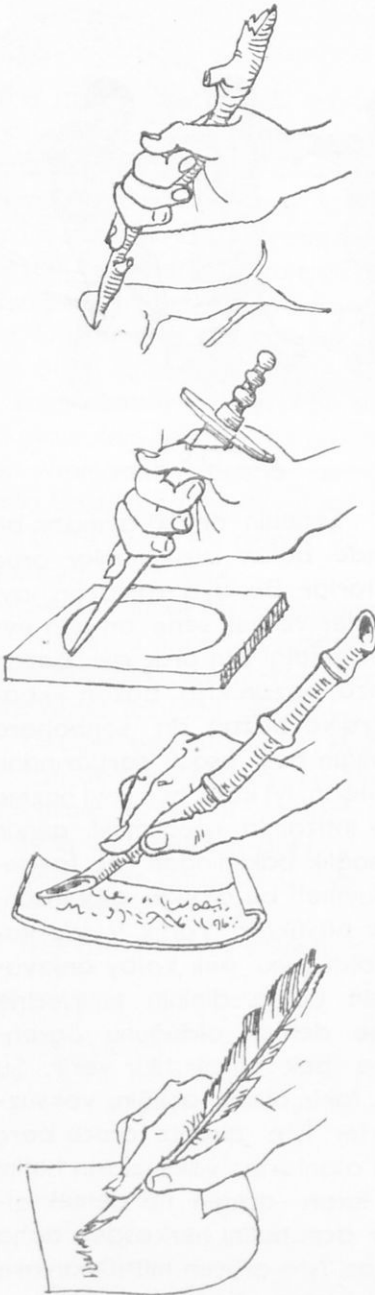
tesadüf eder. Oruç da müslümanlığın beş esâslî şartlarından biridir. On bir ay hiç durmadan çalışan, iyi kötü, her şeyi hazma uğraşan midelerin senede bir ay intizamla işledilmesi, günün belli saatlerinde boş bırakılması sağlık bakımından çok faydalıdır. Orucun sıhhat noktasından kıymeti bu olduğu gibi insanlık bakımından olan önemi de çok büyüktür. Varlık içinde yaşayanlar yoksuzluğun ne demek olduğunu pek kolay anlamazlar. Fakat, varlıklı bir kimsenin böyle dininin emirlerine uyarak açlığı tatması ve açlığın ne demek olduğunu öğrenmesi yoksuzluk hakkında kendisine pek iyi bir fikir verir. Şu halde oruç tutanlar, zengin olsun, fakir olsun, açlığın, yoksuzluğun ne demek olduğunu öğrenirler. İşte dinimiz orucu borç yapmakla kendimizden az varlıklı olanların, yoksuzların halini de bizlere anlatmış oluyor. Oruç tutan, açlığın ne demek olduğunu tatan bir insan zavallı bir acın halini herkesden daha iyi anlar ve ona yardımdan kaçmaz. İşte orucun müslümanlara borç olmasındaki en büyük hikmet budur, çocuklarımız.

10. YAZI NASIL İCAT OLUNDU

Yazıyı ilk icat eden acaba ne yapmıştı? Tarihçiler buna şöyle cevap veriyorlar;

— Siz küçükken duvar üstüne, meselâ, bir kömür parçasile kaba insan resimleri, hayvan resimleri, çiçek resimleri yapmadınız mı? Tabii yaptınız. Bu resimlerdeki kafalar, kollor, bacaklar, çiçekler kafadan, koldan, bacadan, çiçekten başka her şeye benziyordu. Birçok kimseler size güldü; birçok kimseler de belki duvarı kirletiyorsunuz diye sizi azarlardı. Fakat herkes sizin ne resmi yaptığınızı anladı: «Bu bir insan olacak, bu bir at olacak, bu bir balık olacak!» dedi. Siz şimdi dünyaya deleceğiniz yerde on bin yıl önce gelmiş olsaydınız, elinize geçen bir kara kömür parçasile bir beyaz taş parçası üzerine bu resimleri yapmış olsaydınız size «yazının bulmanı» diyecektik. Çünkü yazıyı ilk bulan her kim ise tıpkı bir çocuk gibi taş parçaları üstüne birtakım kaba saba resimler yapmış; bununla, meselâ, güneşi, kuşu, balığı anlatmıştır.

Bu nekadarcocukca bir yazı... insan bu yazıyı öğrenmeden de okur anlar, diyeceksiniz. Hakkınız var. Meselâ Mı-

sırlıların dilini ve yazısını bilmediğimiz halde şu kelimelerini hem okur, hem de anlarız.

Mısırlılar birçok ağacı, yahut bir koruyu anlatmak istedikleri zaman yanyana üç ağaç resmi yapıyorlar ve ağaçlar diye okuyorlardı.

Şimdi söyle bir soruda bulunabilirsiniz :

—Mısırlılar gözle görülen, elle tutulan şeylerin resimlerini yapıyorlardı. Bu, kolay ; fakat rüzgârı, ışığı, sevinci, yiğitliği anlatmak için ne yaptılar acaba ?

Eski insanlar da her halde sizin gibi bu meseleyi çok, pek çok düşünmüş olacaktırlar. Fakat buna da bir çare bulduklarını elimizdeki eserlerden biliyoruz.

Yazmak istedikleri fikri resimle gösteremedikleri vakit onlar birtakım dolambaçlı yollara sapsmışlardır. Meselâ rüzgâr yazmak istedikleri zaman bir açılmış yelken, ışık diyecekleri vakit bir güneş değirmisi yapıyorlardı.

Yelken şişiren nedir ? Rüzgâr.

Güneş değirmesinden ne çıkar ? Işık.

Gerçi bu, bilmeceye benzer bir şey ama yazıya göre başka çare de yoktu.

Böylece eskiler yiğitlik yazmak istedikleri zaman yiğit hayvan olan aslanın bütün bedenini, yahut sadece başının resmini yaptılar.

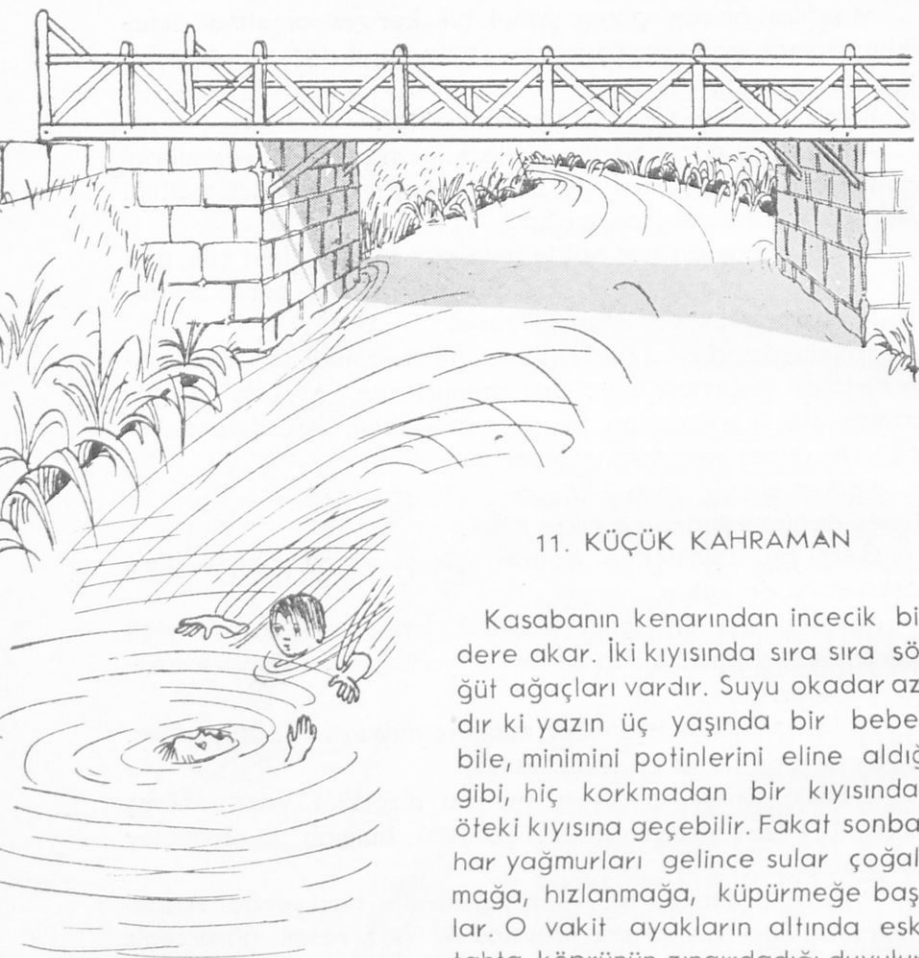
Sevinci anlatmak istedikleri zaman oynayan bir insan çizdiler.

Bir soruda daha bulunabilirsiniz.

— Sade isimleri, sıfatları yanyana dizmekle yazı yazılmaz ki... Filleri yazanın da bir çaresini bulmalı ki cümleler tam olsun.

Hiyeroglif denilen bu resim yazılarına her yerde rasgelebilirsiniz. Eğer bunlar da yanyana iki göz resmi görürseniz «görmek», gene yanyana iki bacak görürseniz «yürümek» elini ağzına götüreren bir adam görürseniz «yemek» diye okursunuz. Mısırlıların filleri yazmak için de bir çare bulduklarını anlıyorsunuz.

A		2			A	A
B						B

11. ΚΥΧΥΚ ΚΑΗΡΑΜΑΝ

Kasabanın kenarından incecik bir dere akar. İki kıyısında sıra sıra söğüt ağaçları vardır. Suyu okadar azdır ki yazın üç yaşında bir bebek bile, minimini potinlerini eline aldığı gibi, hiç korkmadan bir kıyısından öteki kıyısına geçebilir. Fakat sonbahar yağmurları gelince sular çoğalmağa, hızlanmağa, küpürmeğe başlar. O vakit ayakların altında eski tahta köprüünün zingirdediği duyulur.

İşte suların böyle çoğaldığı, azgınlaştığı bir güzel sonbahar gününde üç yaşlarında bir köylü çocuğu köprüünün ta ortasından dereye düşüvermişti.

Suların çağılması yavrucuğun ince sesini bastıracağı için onun bağırdığını kimse işitemedi. Bereket versin yedi sekiz yaşlarında bir küçük okullu, kıyıdaki sazların arasında düdük yapmak için kamış kesiyordu. Küçük çocuğun derede çırpındığını

görünce ilkin uzaktan gelen birkaç kişiye : «Yetişin bir çocuk boğuluyor» diye bağırdı. Fakat onların gelmesini beklemeden kendini köprü'nün ortasından suya attı.

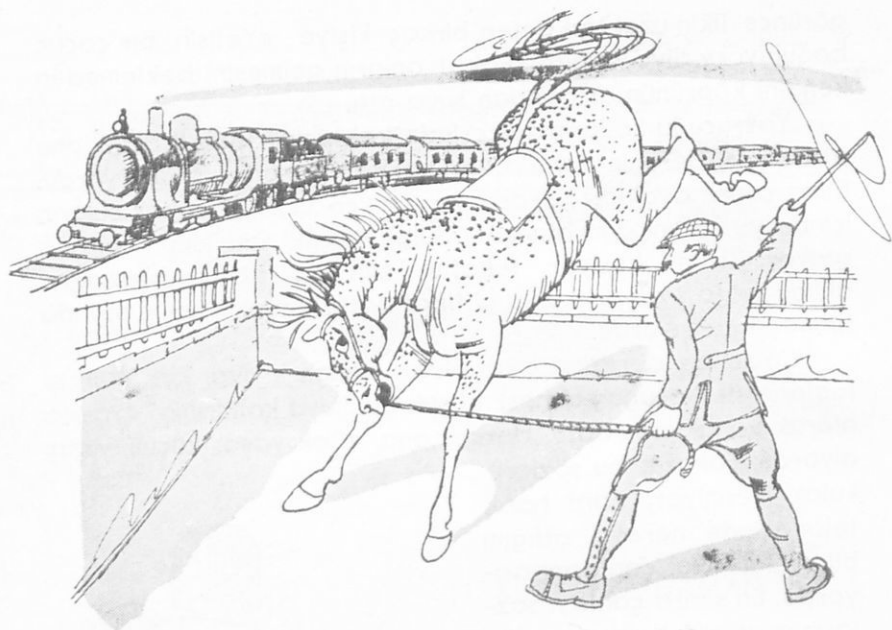
Yavrucuğu kollarının üzerinde kaldırmıştı. Fakat akıntı onu sürükliyor, derenin daha derin yerlerine doğru götürüyordu. Biraz sonra ayakları yerden kesildi çocukla beraber suların içinde yuvarlanmağa başladı. Sular küçük okullunun ağzına giriyor, gücünü kesiyor, fakat o, minimini çocuğu bırakmayı aklından geçirmiyor, kendi gittikçe batarken onu suyun dışında tutmağa çalışıyordu.

Çocukları dereden çıkardıkları zaman kıyıya kırk elli kişi toplanmıştı. Çocuğun annesi küçük okulluyu kollarının arasına alarak yanaklarını öptü. Herkes ona «Çok yaşa küçük yigit» diyordu. Fakat o bu sözlere kulak vermiyor, harıl harıl, telaş içinde nereye attığını bilmediği okul çantasını arıyordu. En sonra çantayı sazların arasında bularak getirdiler. Kasabanın büyüklerinden yaşlı bir Bay :

— Çocuğum, sen kimin oğlusun, adın ne ? dedi. Küçük okullu şeytan şeytan güldü :

— Olmaz, dedi, söylersem babama haber verirsiniz, o da beni : «Okuldan çıktuktan sonra sen eve gelmezsin de dere boyunda gezmeğe gidersin ha !» diye azarlar.

12. TATLILIK

Sert huylu bir adamın güzel bir atı vardı. Bu hayvanın bir tek kusuru şu idi ki ne zaman bir tren düdüğü işitse çıldırmış gibi olur, sıçrar, şaha kalkar, üstündekini yere atardı.

Atın sahibi onu bu kötü huyundan vaz geçirmek için kırbaçla döver, bedenini kan içinde bırakırdı. Fakat at bir iürlü bu deliliğini bırakmaz, tren geçtiği zaman gene yapacağını yapardı. En sonu adamcağız onunla başa çıkamıyacağını anladı ve bir binici subaya sattı.

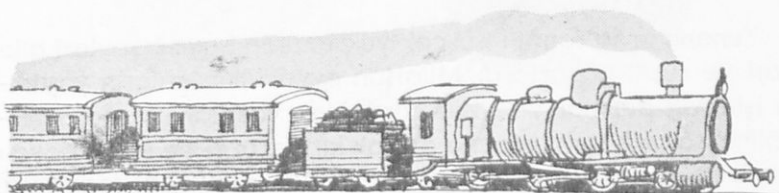
Subay, hayvan eğitimi ile çok uğraşmış bir insandı. Atı alınca ilk işi cebine bir avuç şeker doldurmak oldu. Sonra hayvanı tren yoluna götürdü. Düdük sesi işitince at her zamanki gibi ürktü, şaha kalkmağa, çifte atmağa başladı. Fakat subay, onu kamçisile dövmedi, ağzına bir avuç şeker attı. Trenler ikide birde geçiyor, at yaramazlığını yapıyor; fakat her

defasında eski dayak yerine ağzında bir şeker tadı duyuyordu.

Hayvanlar büsbütün akılsız yaratıklar değildir. Onların kendilerine göre bir akılları var.

Bizim ürkek at yavaş yavaş düşündü ki trenin sesini işitince artık kırbaç yemek, canı yanmak şöyle dursun şeker yiyor, ağzı tatlılanıyor. Kim bilir kendi aklınca: «Trenden haksız yere korkmuşum. Bana dayak değil, şeker getiriyor!» diye mi düşündü, herneyse az zaman sonra huyunu değiştirdi. Atların en iyisi oldu.

Her vakit öyledir: Kırbaçla yapamadığımızı şekerle, yahut tatlı dille yaparız.

ESKİ YUNAN MEDENİYETİ

III

13. SANAT

Yunanlılarda sanat hissi çok yüksekti. En bayağı şeyleri bile güzel ve süslü yaparlardı. Milattan evvel Yunanlıların yaptıkları işlemeli paralar ve süslü çömlekler, vazolar çok tanınmıştı. Bilhassa pek sanatkârana olarak kırmızı üzerine siyah boyalı resimlerle süslenmiş atik vazoları bütün dünyaca tanınmıştı. Bundan başka mimarlık, boyalı resim ve tablolar da çok

ileri gitmiştir. Bunlar, eski medeniyetin tedkiki için çok mükemmeldirler.

Yunan mimarlığının en yüksek eseri «Partenon» mabedidir.

Partenon mabedi Periklis tarafından Atina sitesinin hamisi «Atena» nın şerefine yapılmıştır. Bu güzel eseri mimar «İktinos» ve heykeltıraş «Fidyas» yapmışlardır. Eski Mısır ve Orta Çağın büyük

binalarıyla mukayese edilirse Akropolisin en yüksek noktasında yapılmış olan Partenon mabedinin daha küçük ölçüde olduğu görülür. Milâttan evvel beşinci asırda Atınanın millî ve dinî zaferlerini hulâsa eden eşsiz bir eserdir. Partenon mabedi 1687 tarihinde Atınanın Venedikliler tarafından muhasarası esnasında infilâk neticesinde yıkılmıştır. Bugün bile dünyanın her tarafından pek çok seyyahlar Atınaya gelerek bu yıkılmış eski eserin harabelerini ziyaret etmektedirler,

14. FERİDENİN ARKADAŞLARI

Gene bugün ondan sızlandıklarını söylemeye gelmişler ; Feridenin yemekte arkadaşlarının tabaklarına tuz doldurduğunu haber vermişlerdi.

Direktör, bu yaramaza iyi bir ders vermek için yemekhaneye inmişti. Çocuk henüz orada idi. Masa altlarından topladığı ekmek kırıntılarını, tabaklardaki yemek artıklarıyla karıştırarak küçük bir sepete dolduruyordu.

Direktör sert bir sesle :

— Feride, buraya gel demişti.

— Feride, süprüntü dolu sepeti önlüğünün içinde saklamağa çalışarak korka korka direktöre yaklaştı :

— Feride, sen hiç utanmıyor musun ?

Gözlerini direktörün yüzüne kaldırarak hayretle baktı. Biraz önceki tuz meselesini çoktan unuttu. Dudaklarını bükererek :

— Köpeklere yemek hazırlamak kötü bir şey mi?
— Hangi köpekler? Ne yemeği?
— Arsadaki köpekler... Ah Bayan direktör, bilseniz, beni gördükleri zaman ne kadar seviniyorlar. Dün akşam da köşe başında beni karşıladılar. Arsaya kadar sabredemiyorlardı. Ayaklarımın arasında dolaşıyorlardı. Ben de onlar kadar acıksam öyle yaparın ya! Henedense inadım tuttu. «Nafile uğraşmayın, arsaya gitmeden vermen!» dedim. Hain köpekler beni zorla yere yatırdılar, ben de sepeti sımsıkı eteklerimin içinde sakladım. Ayaklarımla tekme atmağa başladım. Ben inat ettim, onlar da inat ettiler... Az kaldı beni yiyeceklerdi.
— Peki sen arsaya gitmek için okuldan nasıl çıkıyorsun? Kapıcı seni bırakıyor mu?

Feride:

— Birinci defasında «Direktör seni çağırıyor» diye aldatım. İkincisinde inanmayacağını biliyordum; onun için yanına bile uğramadım. Hani çamaşırhanenin yanında bir alçak duvar var: işte onun üstünden atlıyorum. Ama kuzum Bayan direktör, kimseye söylemeyin... Bir daha kaçırmazlar!.. Sonra zavallı köpekler ne yaparlar? O canavarlar bana dik başlık ediyorlar ama, ben gene onları seviyorum. Öyle lâzım, değil mi? Ben okadar çok yaramazlıklar ediyorum. Siz beni sevmemezlik ediyor musunuz?

Feridenin bütün kusurlarını hiç çekinmeden ortaya dükmesi Bayan direktörü kızdırmaktan fazla güldürmüştü. Ona ceza vermek boştu. Sadece sepeti elinden almış:

— Ben bunları kapıcı ile köpeklere gönderirim. Fakat bir daha böyle duvarlardan kaçarsan seni aşağıdaki kömürlüğe kiritletim, demişti.

15. K A R

Kar; gökten beyaz parçalar haline gelen su damlalarıdır. Sıcak ve nemli bir hava, çok soğuk bir havaya rasgelince içindeki su buharı donar. Çok soğuk bir havada yürüyen bir lokomotif bacasından çıkan beyaz su buharlarının hava içerisinde kar taneleri halini alması da bunu gösterir.

Bir salona makine ile püskürülen bir soğuk hava akımı içerisine başka bir makine ile su buharı püskürülse ve her iki makine işletilmekte devam edilse salonda lapa lapa Kar yağdığını görürüz bu usulü kullanarak tiyatrolarda sahneye yapma kar yağdırırlar.

Karın rengini bilmiyen yoktur. Kar, beyazdır. Okadar beyazdır ki bir şeyin çok beyaz ve temiz olduğunu anlatmak istersek kara benzetiriz : «Kar gibi çamaşır, kar giği yüz» deriz.

Su damlalarının birleşmesinden meydana gelen bulutlardaki kar taneleri yeryüzüne inerken bazan biraz daha sıcak hava katlarından geçerler.

Bu halde kar, biraz eridikten sonra yağmurla karışık olarak yağar. Buna «sulu sepken» denir.

Vapurların yürümelerine engel olacak kadar çok yağın karlara da «tipi» adı verilir.

Kar, durgun bir havada yağarsa her parçası altı köşeli yıldızlar şeklinde düşer.

Bazı da kar parçaları bulutlardan inerken birbirlerine çarparak ve yarı eriyerek düzenleri bozulur. Kar yıldızlarının birçoğu birbirleriyle birleşerek yere «kuşbaşı» dediğimiz şekilde inerler.

Kar, kışın yüksekçe bulutlarda kolayca meydana gelir. Yüksekçe yerlerin havası, alçak yerlere nisbetle daha soğuk olduğundan bulutlardan düşen karların eremediği de görülür. Bunun için, kış gelince ilk karlar yüksek dağlara yağar.

Denizler, yazın güneşten içtikleri ısı ile uzun zaman bir sıcaklık kaynağı oldukları için çevrelerine kar yağdırmazlar.

Yerde toplanan kar katının üstü güneşin sıcaklığı ile erir. Meydana gelen sular karın alt katlarına indikçe tekrar donar. Bu suretle soğuk memleketlerde karın üst kısmında sert bir kat olur. Böyle bir kar katının üstünde batmadan gezilebilir. Bu sertleşmiş kar düzlüğü epeyi ağır yükleri bile çeker.

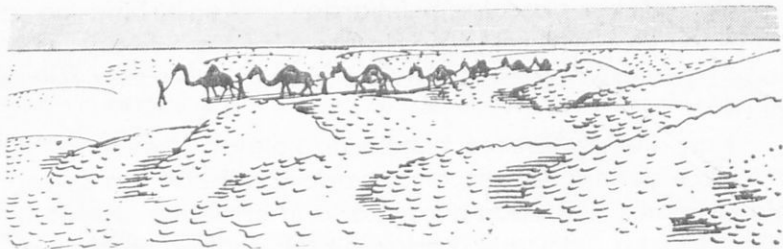
Kar bir kuvvet kaynağıdır. Güneşin kuvvetini dağ tepelerinde toplamağa yarar. Bazı yüksek dağlara yağın karlar eridikçe husule getirdikleri su akımları değirmenleri çevirir. Bazıları bunun için bu türlü yar yığınlarına «Beyaz maden kömürü» derler.

Kar tarıma da faydalıdır. Ekinlerin üzerinde bir yorgan hizmeti gördüğü için sert donların zararlarından bunları korur.

Kar, yavaş yavaş eridiği için tarlalara lâzım olan suyu bol bol ve sine sine verir. Ekinlere zararlı olan birçok böcekleri de öldürür.

Kar sihhatimize de yarar. Çünkü kar yağarken havayı temizler, sihhate zararlı birçok mikropları soğukluğu ile yok eder.

Kar mevsimi zevkli ve eğlencelidir. Karı sıcak bir odanın penceresinden seyretmeli diyenler de yok değildir. Fakat bu türüsü, cıvızlar, uyuntular için zevkli olabilir. Canlı insanlar karlı havalarda odalarında değil, karların üstünde gezerler, oyun oynarlar, ava giderler. Hele kırlardaki, bahçelerdeki kar göreylerine doyum olmaz.

16. ÖLÜM KERVANI

1895 yılının nisan ayında idi. Yarkent Derya nehri üzerindeki Merket köyünden yola çıkıp Taklamakan çölünü doğu tarafından geçerek Hotan Derya nehrine gitmek istedim. Bu 300 kilometrelik bir yerd.

Denenmiş bir kılavuzum; dört hizmetçim, sekiz devem vardı. İki aylık da yiyecek almıştım. Çünkü sonra Tibete geçmek istiyordum. Yanımdakilerden biri doğruluğu ile beni kendisine çok candan bağliyan Bay İslâmdı. Ötekinin adı da Kasımdı.

İlkönce her şey iyi geçti. 23 nisanda bir gölün son koyundan hareket ettik. Yola çıkmadan önce adamlarıma on günlük su almalarını söylemiştim. Az sonra bir kum denizine geldik. Buradaki kum tepeleri bazı yerlerde 69 metreye kadar yükseliyordu. Üstelik ; çok geçmeden kumları koyu bulutlar halinde ; çevire çevire havaya kaldıran korkunç bir fırtına çıktı. Burunlarımız, ağızlarımız ve kollarımız kumla doldu.

25 nisanda pek can sıkıcı bir hal karşısında kaldım. Kötü kılavuzum iki üç gün içinde şüphesiz su bulacağımızı umarak sözümü dinlememiş ; ancak iki günlük su almış. Hiç bir yerde su bulamadığımız gibi gökyüzünde arasıra dolaşan yüklü bulutlardan da bir damla yağmur yağmadı.

Çok geçmeden yanımdaki suyu hemen yudum yudum dağıtmağa başladık. 26 nisanda iki deve ile beraber eşyanın çoğunu yolda bırakmak zorunda kaldım.

Ertesi gün kuzey doğudan sert bir rüzgâr esmeğe başladı. Kum yığınlarını önüne kattı. Gündüz ortasında tıpkı gece gibi

karanlık oldu. Kumların içinde gömülüp kaldık. Develer çöktüler ve başlarını yelin estiği yönetime tersine çevirdiler. Biz de kumlardan boğulmamak için başımızı develerin altına soktuk.

İçecek suyumuz tükenmeğe başladı. 30 nisanda bir litre nin ancak üçte biri kadar suyumuz kalmıştı. Bay İslâm kılavuzumuzun su destisini başına diktiğini görünce çok kızdı, araya girmeseydim onu belki de öldürecekti.

Akşam üstü suyun son damlası da dağıldığı zaman Kasım ile hizmetçilerden biri biraz su içmiş oldukları halde gene susuzluktan yarı ölü bir hale gelmişlerdi. 24 saatten beri ağızımıza bir damla su koymadığım için çok kötü bir halyedim. Hepimiz susuzluktan bedenlerimizin kuruduğunu duyuyorduk.

Titrek adımlarla sürüklenerek kervanın ardsıra yürümeğe çalışıyordum. İssiz, sessiz ve sonsuz bir çöl! her yanda kum, gene kum, boyuna kum...

Adamlarımın izlerinden yürüye yürüye en sonunda bir kum tepeciğine vardım. Oradan kervanı görebildim. Develer çökmüş, Kasım yere oturmuş, ellerile yüzünü kapamış, bir an içinde hem ağlıyor, hem gülüyordu. Mehmet ise Tanrıya yalvarıyordu. Susuzluğumuzu biraz gidermek için bir horoz kestik ve kanını içtik. Sonra sıra beraberce ağladığımız koyuna geldi. Fakat onun kanı okadar katılaşmış, okadar kötü kokmağa başlamıştı ki köpek bile içmek istemedi. Eşyalarımızım hemen hepsini çadırdı bırakttık. Kılavuz aklını oynattı. Su diye kumları yutmağa başladı. Çöl, zavallı Mehmetle ona mezar oldu.

Akşama doğru su aramak için Kasım benimle beraber geldi. Fakat bütün araştırmamız boşa çıkıyordu. Pusulayı her vakit elimde tutuyordum. Ölümle boğuşarak 3 mayıs sabahını bulduk. Kasım birdenbire durdu ve hiç bir söz söylemeden doğu tarafını gösterdi. Uzaklarda küçük, kara bir benek, yeşil bir ilgin ağacı görünüyordu. Çöllerde çalılıklar kökleri yer altındaki su yataklarına kadar varmazsa, yetişemezler. Sürüklenerek oraya kadar gittik ve ilgin ağacının yeşil renkli sulu dikenlerini bir hayvan gibi çiğnemeğe başladık. Ağacın hafif gölgesi altında biraz dinlendikten sonra gene yola çıktık.

Şimdiye kadar hep doğuya gitmiştik. Bu gece ise karşı du-

rulmaz bir kuvvet beni güney - doğuya doğru çekiyordu.

Sanki gizli bir el beni o yana sürükleyip götürüyordu. Ay, solgun ışıklarını nehri korumuş yatağına seriyordu.

Ayın bulunduğu yana doğru gidiyor ve gümüş ışıklarının bir su yüzünde parıldadığını göreceğimi sanıyordum.

Biraz sonra, nehrin doğu kıyısını çeçeveliyen ormanlar belirli belirsiz göründü ve en sonra büsbütün meydana çıktı. Nehrin yatağında, bir çukur üzerine iğrilmiş bir kavak ağacı bulunuyordu. Kıyıda ise sazlardan ve çalılardan bir kuru vardı.

Tek dinlenmek zorunda kaldım ve gecenin derin sessizli-

ğini dinlemeğe başladım. Ne yapmalıydım ? Nehrin yatağı içinde susuzluktan ölecek miydim ?

Haydi, biraz daha ileri ; fakat henüz bir iki adım atmamıştım ki olduğum yerde mihlanıp kaldım. Bir yaban ördeği, kanatlarını çırparak uçup gitti. Kulağıma yavaş yavaş bir su şırlıtısı gelmeğe başladı. Biraz sonra taze, duru, soğuk bir su birikintisinin başında bulunuyordum. Hemen diz çöktüm, cebimden saatimi çıkardım ve zaif nabzıma baktım : 49 atıyordu. Suyu önce yavaş yavaş, sonra çabuk çabuk içtim. Ta susuzluğumu giderinceye kadar içtim. Daha sonra oturdum ve hayata yeniden nasıl birdenbire kavuştuğumu duydum.

17. KAYBOLAN SAAT

Kenan, büyük dayısının şiş kapaklı, iri, devrik gözlerine bir gün bile titremeden bakamamıştı. Uslu, sessiz, korkak bir çocuktü. Cılız bedeni, süzgün ince yüzü onu olduğundan daha küçük gösterirdi. Hasta denecek kadar duyguluydu. Çevresinde geçen şeyleri acı çekmiş büyük adamlar gibi bütün inceliğile anlardı. Fakat ruhunu başkalarına göstermekten çekinirdi. Annesi bile bu çocuk kalbinde neler geçtiğini iyice anlayamazdı. Bazı hiç sebep yokken annesinin boynuna sarılır ; yanaklarını, gözlerini, boynunu, ellerini öper, öper.

Kadın öyle dakikalarda onu incelikten ezildiğini, mavi gözlerinin yaşla dolduğunu görürdü. Sebebinı sorduğu vakit Kenan bir şey söylemezdi. Çünkü bu içliliğin sebebinı kendi de bilmezdi. Bu, uyumak, su içmek gibi tuhaf bir ihtiyaçtı ki içinden gelirdi.

Başka bir çocuk olsaydı çekingen ve üzüntülü durum onu çok fena hallere düşürebilirdi. Fakat aşağılanılmaktan korkduğu için her vakit herkesten uzak durur, haşarı, yeğenlerinin arasına karışmaktan çekinirdi.

Çocukluğun bütün haklarından kendi isteğiyle vazgeçmişti. Kimseden bir şey istemez, sessiz ve uysal başını eğdi. Fakat birisinden tatlı bir hareket, küçük bir iyilik gördüğü zaman temiz, şevimli bir minnetle karşılıkta bulunurdu. Bu hallerile yarındakiler de acıma ile karışık bir saygı uyandırdı.

Çocukluğunun en acı anılarından biri de annesi ve kardeşile beraber dayısının konağından ayrıldığı gündür. O vakit on bir yaşında idi.

Bir kış sabahı onu kolundan sarsarak yatağından kaldırmışlar, uyku sersemi, dayısının odasına götürmüşlerdi. Bu zengin ihtiyarın cebinden kıymetli bir altın saat çalınmıştı. Sabahleyin sorguya çekilen hizmetçilerden biri gece Kenanı dayısının oda kapısı önünde gördüğünü söylemişti.

Bu kadarlık bir kanaat çocuğu suçlu yapmağa yeter gelmişti. Evde, hapsevi köşesinde ölmüş bir hırsızın ardılı varken başkalarından şüphelenmek günah olmaz mıydı?

Kenan, gecelik kömleğinin içinde daha zayıf görünen ince bedeni, henüz uyku ile dolu baygın mavi gözlerle dayısının karşısında titriyor, başını önüne indiriyordu.

Bayan Melek, kapının arkasında kara esvapları içinde bir ölü gibi soğuk görünen yüzü ile ayakta duruyor, söze karışmıyordu.

Dayısı, bugün sert değildi. Fakat ağır, ezici bir tavırla söz söylüyordu:

— Pek vakitsiz başladın küçük!.. Görünüşe göre babanı hayır ile andırmak istiyorsun? Hiç olmazsa üç beş yıl daha bekleyebilirdin. O vakte kadar bizde vurulacak vurgun kalmaz mı diye korktun?.. Adam sende :.. Babandan sana miras kalan altın bilezik sağ olsun...

Kenan, dayısının zehir gibi acı sözlerine cevap vermiyor, yüzüne bakmıyordu. Yalnız arasına saati alanın kendisi olmadığını göstermek ister gibi ince, titrek avuçlarını açıyordu.

—Hele şu hale bakın,suçlular da hak yeri karşısında böyle durur. Sen şimdi benden korkma oğlum : ne de olsa dayın olmak felâketinden kurtulaman... Seni asıp kesmek elimde değil... Fakat bu gidişle yakında devlet hak yerlerinin karşısına da

çıkacaksın, dayak var, hapis var! daha ileri gidersen darağacında sallanmak var. Seninle beraber biz de dillere düşeceğiz... Haydi, uzun etme... Saati nereye koydunsa çıkar!..

Kenan bir şey söylemek istedi. Fakat çenesi titriyor, soluk dudaklarından ses çıkmıyordu. Sade gözlerini kapıyarak: «Peki!» demek ister gibi bir kaç kere başını sallamak istedi. Ayakları birdenbire dolaşarak odadan çıktı.

Bayan Melek, durduğu yerde hafif bir acı sesi çıkarmaktan kendini alamamıştı. Gözleri yaşla doluyor, ellerile yüzünü kapıyordu.

Dayı kaşlarını çattı, kardeşinin yüzüne bakmadan:

— Kurduñ çocuğu en sonunda kurt olur kızım. Bu, tabii bir kanundur. Biz tevekkeli mi inat ettik?.. Görüyorsun ya bize de ettin, kendine de...

Kapı hafifçe gıcırdadı Kenan, elinde bir eski kadife kutu ile girdi. Titriyen parmaklarile kutunun kapağını açmak istiyor, bir türlü beceremiyordu.

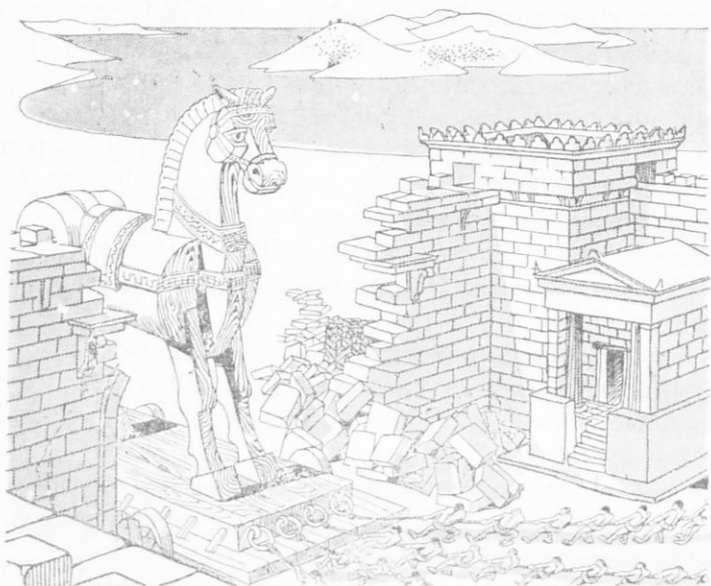
Dayısı, onun yüzüne bakmadan kutuyu elinden aldı, actı. İçinde bir başka saat, Kenana babasından miras kalan o altın kaplamalı küçük saat vardı. Bunu eline aldı, şasırarak:

— Bu ne? Dedi.

Kenan, başını kaldırmağa kendinde kuvvet bulamadı. Uzun kirpiklerine toplanmış bir yaş perdesile ıslak gözlerini dayısına çevirdi, hiçkırılmamak için küçük yüreğinin bütün gücünü topluyarak:

— Onun yerine bunu alınız dayı... Bana darılmayın... Valahi sizin saatınız bende değil, dedi.

Birkaç dakika sonra karısı asil saatını getirmişti. Saat, yeleğinin sökük cebinden kumaşla astar arasına kaymıştı.

TRUVA SAVAŞINDA

18. TAHTA AT (Dorios İppos)

Yunanlılar Truva şehrini almak için tam on sene muharebe etmişlerdi. Bütün uğraşmalara rağmen Truvalılar her güçlüğe göğüs gererek yurtlarını vermiyorlardı. Bir aralık Yunan ordusunda kötü bir hastalık çıktı. Birçok asker öldü. Bununla beraber komutanları kuşatmadan vazgeçemediler ve Truvayı almak için her fedakârlığa katlanıyorlardı. Truvanın kapıları dışarısında olan savaşları bazan Yunanlılar bazan Truvalılar kazanıyordu. Birçok yeğitler Truvanın duvarları önünde can verdi.

Şehrin duvarları çok yüksekti. Halkı da şaşılacak kadar gözpekliliğe dövüşüyordu. Yunanlılar Truvayı harp ile ele geçirmekten ümitlerini kestiler. Şehri kurnazlıkla almak yolunu düşündüler, bunun için de büyük kahraman Odiseas' a baş vurdular. Odiseas bir kurnazlık düşündü ve kalenin duvarlarından daha yüksek boyda tahtadan büyük bir at yaptırttı. Du-

rios ippos adını taşıyan bu atı tekerlekler üzerine oturttu ve içine en cesur askerlerden 30 kişi saklayarak kapısını kapattı. Sonra Yunanlıların artık memleketlerine döneceklerini ve sağlıkla gidebilmeleri için bu büyük atı Atinâ ilâhesine armağan bıraktıklarını her tarafa bildirdi. Eğer Truvalılar armağanı alıp da tapınaklının yanına koymazlarsa ilâhenin öfkelenerek şehirlerini yıkacağını da söyledi. Bu haberi saldıktan ve atın yanına da saf bir askeri bekçi bıraktıktan sonra Yunanlılar gemilerine binip gözden irak oldular, fakat memleketlerine gitmeyip yakındaki bir adanın arkasına saklanmışlardı.

Truvalılar Yunanlıların gittiklerini görünce sevindiler. Şehrin kuşatılması bitmiş sandılar. Artık özgür kalmış oldukları için şehrin dışına çıkabilecekler, yeşil çayırlarda ve gölgeli ormanlarda eğlenebileceklerdi.

Fakat Laokoon isiminde bir papas bunun Yunanlılar tarafından uydurulmuş bir kurnazlık olduğunu söylemiş ve atın içeriye alınması hususunda halk arasında ikilik baş göstermişti. Papas idasında haklı olduğunu göstermek için atı bir hançerle delmek istemişti.

Fakat o esnada denizden çıkan iki büyük yılan papası ve iki oğlunu öldürünce halk ilâhların kızdıklarına hükmederek, kale duvarlarından açtıkları bir yerden büyük atı tapınağın önüne getirdiler.

Askerler nöbet yerini bıraktılar. Bütün şehir halkı da yiyecek içmeğe ve eğlenceye daldılar.

Geceyarısı, Truvalılar derin bir uykuda sızakalmışlarken atı bekleyen Yunan askerinin deniz kenarında verdiği ateş işareti üzerine Yunanlılar Truva kıyılarına geldiler. Karaya çıkarak belli etmeden duvarların dibine sokuldular. Tahta ata saklı askerler de atın böğründen bir delik açtılar dışarıya fırladılar. Uyuyan nöbetçileri öldürdüler. Kale kapılarını ardına dayadılar. Dışarıda bekleyen Yunan ordusu şehre daldı.

Truva o gece umulmaz bir baskına uğramış, umulmaz bir ölüm yarası almıştı. Hemen kendilerini toplıyan komutanlar ve askerler yeğitçe vuruştularsa da bu kanlı boğuşma boşuna oldu. Yunanlılar Truvalıları fena halde yenerek şehre sahip oldular.

19. ANA KUŞUN VERDİÇİ DERS

On beş gün evvel Sungurun babası ölmüştü. İlk günlerde onun durmadan ağladığını gören akıllı bir komşuları demişti ki:

— Yavrum, sıramız gelince hepimiz öleceğiz. Ölenle ölünmez. Sen artık bebek değilsin. On bir yaşına girdin. Genç bir annenle minimini bir kardeşin var. Sen anneni avutmazsan sonra o da ne yapacağını şaşırır.

Sungur, bu öğüdü can kulağı ile dinlemişti. Okullar daha açılmamış olduğu için annesini hiç yalnız bırakmıyor, elinden geldiği kadar şen görünmeğe çalışıyordu. Evlerinin yakınında bir koru vardı. Sık sık oraya gidiyorlardı. Annesi bir ağacın altında dikerken Sungur, kardeşini eğlendiriyor, ona toprak evler yapıyor, çevresini yapraklarla, çiçeklerle süslüyordu.

Bir gün koruya geldikleri vakit yerde kocaman bir ağaç gördüler. Oduncular onu daha yeni kesmişlerdi. Yeni balta yaralarından ağacın beyaz kanı damlıyor gibiydi. Sungur, birkaç taze dal kopararak kardeşine bir kamçı yapmayı düşündü. Elile yaprakları aralarken büyük bir budak deliğinde gözüne bir avuç renkli tüy ilişti. Elini uzattı, tüyler parmağının altında kımıldamağa başladı. Demek budak deliğinde bir kuş yuvası varmış. Ağaç devrilince onların minimini evcikleri de yıkılmış.

Sungur, yuvadaki üç yavruyu eve götürmek istiyordu. Annesi kabul edmedi:

— Biz onlara bakmasını bilmeyiz, ölürler. Bir parça bekleylim, belki anaları gelir, dedi.

Çok geçmeden gagasında bir parça yeşil otlar bir kuş göründü. Kuş havada birkaç kere döndü. Yuvasının bulunduğu ağacı yerinde göremeyince şaşalamış gibi gagasındaki otu yere bıraktı. Sonra kendisi de indi. Ağaç dallarının arasında telâşla dolaşıyor, duruyor, başını bazı öne uzatarak, bazı yukarı kaldırarak, havayı kokluyor gibi bir şeyler yapıyordu. En sonra

analık duygusile yavrularını buldu. Sungur ile annesi onu ürkütmemek için uzakta durmuşlardı. Yaprakların arasında ne yaptığını görmiyorlar, sade insan sesine benzer çiviltılarla sevindiğini, kendi dilince yavrularına bir şeyler söylediğini işitiyorlardı.

Ana kuşun çiviltısı pek uzun sürmedi. Şimdi ağaçların arasında tekrar uçmağa, sanki yıkık yuvasını yeniden kurmak için başka bir budak deliği aramağa başlamıştı.

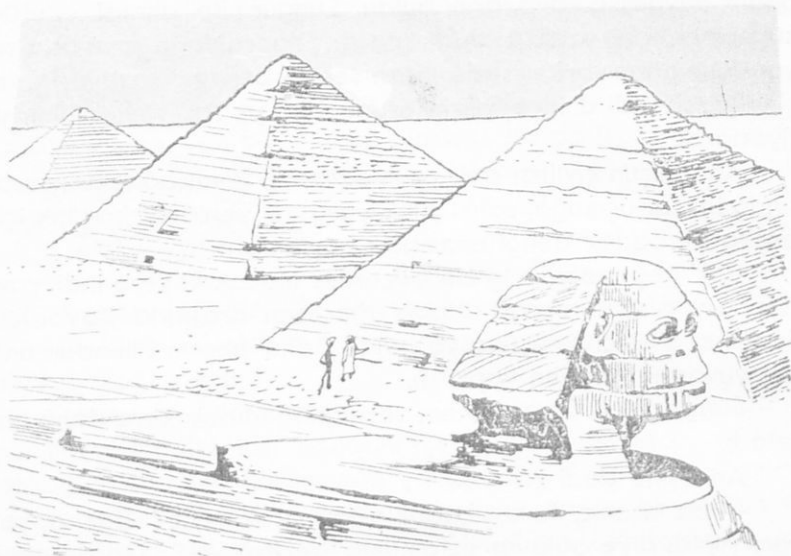
Çok geçmeden o işi de becermiş olacak ki yere indi, yavrularının birisini ağızına alarak ağaçların arasında kayboldu. Sanra sıra ikinci ile üçüncüye geldi. Daha akşam olmadan ana kuş yuvasını yeniden yapmıştı.

Sungur akıllı komşularının verdiği öğüdü bir kere daha hatırladı.

Annesine dedi ki :

— Biz insanız. Bu kuş kadar olamıyacak mıyız ? Bak o, yuvam yıkıldı diye ağlayıp sızlamakla geçirdi mi ? Sen de onun gibi yap. Bir zaman bizim için sıkıntıya katlaniver. Korkma, pek okadar uzun değil. Ben öyle çok çalışacağım ki yakında senin elini tutacağım. Sana hem oğul, hem de baba olacağım.

Sungurun annesi gözlerinde yaşlarla çocuğuna baktı. Fakat bu yaşlar sevinç ve ümit yaşları idi. Çocuğu ona, bugün için katlanma kuvveti, ilerisi için ümit vermişti.

20. MISIRIN EHRAMLARI

Çölün, o kum denizin ortasında insan elile dikilmiş bir dağ gerçekten gözünüzün önüne getirin. Bu dağlar, koca koca taşlardan yapılmıştır. Ne yanından bakılsa yüzlerinin her biri bir görünür. Tepeleri de göğe yükselmiştir. Büyük ehramın tepesi kum çölüne yüz elli metre yuksekten bakar. En büyüğünün temelinin çevresi iki yüz otuz metredir.

Ehramları görmeğe gelen gezmenler, onları daha on fersah öteden görürler. Yaklaştıkça, taştan dağlar büyür, büyür, boyuna büyür. Yolcular, daha bir fersah uzakta iken bile, başları üzerine devriliyor sanırlar; onların büyük ağırlıkları altında eziliyormuş gibi olurlar. En sonunda, onların yanlarına varınca da köşeleri ve tepesi gözden kaçan o anıtların büyüklüğü karşısında ürküntü içinde kalırlar.

Bu yapıların yuttuğu binlerce insan hayatını, uzun yıllar boyunca kamçı yiyerek zorla çalışmış sayısız köle sürülerinin

çektığı güçlükleri düşünün. O zaman şaşmanıza bir de korku karıştır. Fakat ehramlardan birinin basamaklarını çıkıp da tepeye vardınız mı yüreğinizdeki çarpıntı bir kat daha artar. Görev, bu yükseklikte, dört bir yandan on iki fersah ötelere kadar uzayıp gider.

Bir adamın, var kuvveti ile attığı taş, temelini ötesini aşmaz, basamaklara düşer.

Bu büyük taş yığınları birer kabirdir. Herbirinin bir yanında gizli bir kapı vardır ki uzun, darı karanlık bir yola açılır. Oraya sürtüne sürtüne girersiniz.

Yolun orta yerinde derin, kapkara bir kuyu açılır. Onun çevresinde çekine çekine yürürsünüz. En sonunda mermer kireci ile sıvalı, düz, bölme bölme bir odaya varırsınız. Eski firavunların kabri, işte burasıdır. Bu ehramları bundan beş bin yıl önce yaptıran Keops, Kefren, Mikerinos adlı firavunlardır. Bu üç firavundan her biri üç ehramdan birine gömülüdür.

21. HAZRETİ İBRAHİM VE İSMAİL

Dinî ananelerimizden :

Din tarihlerinin insanlara ahlâk ve fazilet dersi veren tanımış ve güzel hikâyelerinden birisi de İbrahim peygamberin oğlu İsmail peygamberi Allahın uğrunda kurban edişine ait ananadır. Tarihlerin bu gibi hikâyelerinden akla yakınlık, ince tafsilât aranmaz, yalnız ahlâkî parlaklık ve ruh yüksekliği gözedilir. En büyük ve mukaddes din kitaplarının, bazı küçük isim farkları kalmak şartıyla, hep bir manada olmak üzere anlattıkları İbrahim ve İsmail peygamber hikâyesi şundan ibarettir :

Hazreti İbrahimin zevcesi Sara hiç bir evlât dünyaya getirmemişti. Halbuki İbrahim peygamberin bir evlât için çok büyük isteği vardı. Allahtan istediği en büyük ve biricik nimet bu idi. Cenabı Hak, onun bu isteğini kabul etti ve ona hem ikinci karısı Hacer' den, hem de ilk karısı Sara' dan olmak

üzere iki erkek çocuk ihsan eyledi. Hazreti İbrahim Allahın bu lütfuna şükr ederek yaşamakta iken Cenabı Hak onu çok mühim bir surette imtihana kalktı ve onun kendisine karşı olan muhabbetini ölçmeği arzuladı. Allahın hazreti İbrahim' den evlâdı İsmail' in kendisine kurban edilmesini istiyordu. İman ettiği Allahına çok bağlı olan İbrahim peygamber Cenabı Hakkın bu talep ve emrine karşı hemen oğlu İsmail' i aldı; baba oğul, kurban kesmek için lâzım olan bıçağı, pişirmek için kâfi miktarda odunu tedarik ederek yola çıktılar. Allah uğruna kurban edilecek olan İsmail' in işten haberi yoktu. Babasına yolda soruyordu:

— Baba, bıçak ve odun hazır, fakat kurban edilecek koyun nerede? Babası Rabbına karşı sadık ve mütevekkil cevap veriyordu:

— Cenabı Allah onu da elbet bilir ve bulur, evlâdım!

Böylece baba oğul kurban kesilen dağa vardılar ve varır varmaz baba; sırtından odun yükünü indiren kurbanlık evlâdın üzerine atıldı ve onu odun yükünün iplerile bağlayarak kesmeğe, Allahına kurban etmeğe hazırlandı. Evde hazırladığı bıçağı çok keskindi. Çok sevdiği evlâdına acı vermemek için İbrahim peygamber tarafından günlerce bilenmişti. Lâkin bu keskin bıçak kurbanı kesmiyor, taşa çarpınca sert kayaları parçalıyordu.

Bu şaşılacak hâl karşısında ne yapacağını bilemeyen hazreti İbrahim yanı başında birdenbire Cebrail aleyhisselâm tarafından getirilmiş bir büyük koçun yattığını gördü ve Allahının, çok sevdiği evlâdını tekrar kendisine bağışlıyarak onun yerine bu koçu kurban olarak yolladığını anladı. Şark uluslarının pek çoğu, koyun kurban etmek âdetinin hükmünü işte bu dinî ananaya bağlarlar.

22. HİNDİSTANDA BİR KAPLAN AVI

Altı gün yürüdüktan sonra Kalkütanın güneyinde durmuş-tuk. Göz alabildiğine büyük ve sık ormanların içini iyice araş-tırıyordum.

Yüksek otlar arasında zorlu bir geçitten sürünürken bir-denbire pek önemli bir aile tablosu karşısında bulundum. Bir selin kurumuş yatağına bir kaplanla dişi ve onların iki yav-rusu yerleşmişti. Baba bir az ötede uyukluyor ; yavrular ana-nın yakınında oynaşıyorlar, tozlar içinde yuvarlanıyorlar, bir-birlerini tırmalayıp ısırarak keyifli kaplanlara vergi bin eğlence ile vakit geçiriyorlardı.

Takımımızdan bir kısmının kaplan avına çıkması kararlaştı-rıldı. Ben dişi kaplanı vurmağı üstüme aldım. İnişli bir yarım üstünde pusu kurdum. Kaplan beni pusuda görür görmez üze-rime atıldı. Ateş ettim. Kurşun bir dala geldi, kaplanı sıyırıp geçti. Bir dakika bile kaybetmeksizin bir ikinci kurşunu daha boşalttım. Bu kere kaplana değmişti. Gövdesinden kanlar ak-tığını gördüm. Hayvan, korkunç bir kükreme ile yokuştan aşa-ğıya yuvarlandı, kayboldu. Biz de ardına koyulduk. Kanlı ayak izlerinin boyunca sel yatağında bir boğaza kadar yürüdük, orada her yanımızın kayalar ve yüksek taşlarla çevrilmiş ol-duğunu gördük. Daha ileriye gitmeği doğru bulmadık. Adam-larımdan biri bir ağaca tırmandı. «Kaplanı görüyorum!» diye bağırırdı. «Bizden iki adım ötede yere uzanmış!»

— Ölü mü, diri mi ?

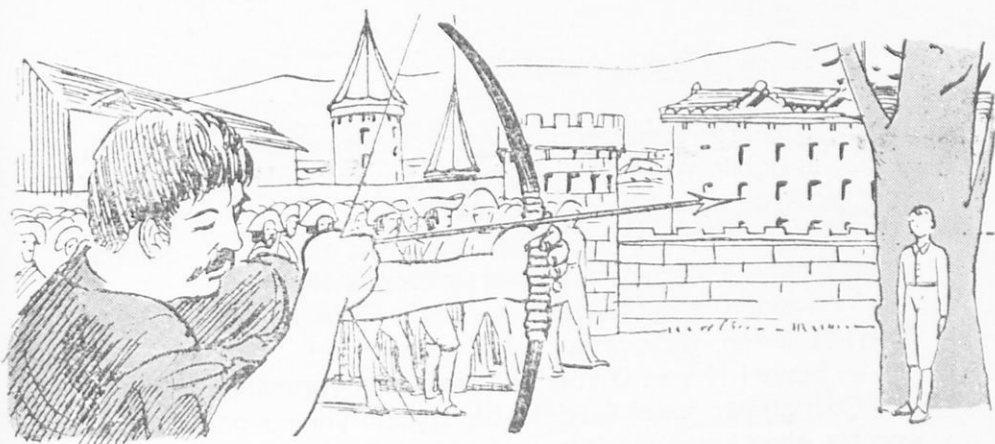
— Ölü!

Bu söze inanarak ilerlerken birdenbire kaplanı gördüm. Ölü değil, fakat yaralı ve öfkeli, gözleri parlamış, ağızı köpük içinde . . . İki kayanın arasına büzülmüş. Bana oradan saldırdı. Ancak karabinamı kavrayıp yüreğine nişan alabilecek vakit bulabildim. Fakat düşmana çok yakındım. Onun için kurşunun etkisi hafifledi. Bir ikinci kurşun, düşmanımın sıvri dişlerinden bir tanesini kırarak gözünün altından çıktı. Art ayakları üzerine kalkmış olan kaplan ağızı açık olarak ta önüme kadar gelmişti. Artık karabinamı bir daha dolduracak vaktim yoktu. Dipçiği hayvanın boğazına sapladım. Sert sarsma ile tüfeği elimden çekti, aldı. Şimdi büsbütün silâhsız kalmıştım.

Kaplan beni alıp selin kuru yatağına sürükledi. Orada beni yüzüstü yere attı. Olanca kuvveti ile bedenimi sarsmağa başladı. Pençelerinden biri arkamı sıyırıyor, öteki de kalçamı yırtıyordu. Ağızından gelen kan, yüzümü, çözümlü kaplamıştı. Kendimi büsbütüm eksinlik içinde görünce ölü benzeti yapmak düşüncesi aklıma geldi. İşte bu buluş beni kurtardı.

Bununla beraber bir yandan adamlarım da boş durmuyordu. İçlerinden biri, kendi kendine koca bir taş kaldırarak kaplanın başına attı. Kaplan, bu yeni tehlikeye karşı koyabilmek için beni bıraktı. Pek büyük bir emekle tüfeğimi kavrayabildim, doldurarak adamlarımdan birine uzattım. İki atışın yankılandığını işittim; bayılmışım. Kendime geldiğim vakit kaplanı bu sefer iyice cansız olarak yanıma uzanmış buldum.

23. GİYOM TEL

On dördüncü asırda İsviçre, Avusturyaya uyruktu. İsviçreli her vakit erkinliklerini elde etmeği düşünüyordular. Fakat hiç biri bu işte ortaya atılamıyordu. Avusturya hükümeti ise bunların düşüncelerini bildiği için İsviçreye her zaman kıyıci ilbaylar gönderirdi.

Bu ilbaylardan Yesler isminde biri, zavallı İsviçrelilere yapmadık kıyım ve zorbalık bırakmamıştı. Bunları aşağılamak için Altorf şehrinin büyük meydanına uzun bir sırik diktirip ucuna kendi şapkasını taktırmış ve halka o sıriğin önünden geçerken şapkayı selâmlamalarını emr etmişti.

Giyom Tel isminde, ok atmakta pek usta bir İsviçreli, oğlu ile beraber bir gün şapkanın önünden geçerken Avusturyalı ilbayın emrine aldırış etmedi, şapkaya selâm vermedi.

Bunu Yesler'e bildirdiler. İlbayın yanına çağrılan Giyom Tel suçu dosdoğru söyledi. Yesler biraz düşündükten sonra ona dedi ki :

— Senin ok atmakta pek usta olduğunu ve attığın okun hedefe düşgeldiğini söylüyorlar, öyle mi ?

Giyom Tel'in yanında bulunan on iki yaşındaki oğlu kurumla cevap verdi :

—Doğrudur, babam yüz adım uzaktan ağacın üzerindeki elmayı vurur. Yesler, Giyoma sordu :

— Bu senin oğlun mudur?

— Evet!

— Yüz adım uzaktan ağacın üzerindeki elmayı vuruyorsan ustalığını benim yanımda da göster; yayını al, oğlunun başına konulacak bir elmayı vurmağa hazırlan!

Şunu da söyleyeyim ki, iyi nişan al; attığın ok oğluna, yahut elmaya raslamayacak olursa kendini ölmüş bil!

Yeslerin yanında bulunanlar Giyom Tel'e acıdılar ve kyticı ilbayı fikrinden vazgeçirmek istedilerse de o:

— Hayır! Hayır! Giyom Tel istediğimi yapmalıdır! dedi.

Çocuğu yüz adım ilerdeki bir ağacın yanına götürüp başına bir elma koydular. Yavrucuk, hiç kıpırdamadan durmağa çalışıyordu.

Bütün seyirciler titriyorlardı. Giyom Tel, yayını çekmek istedi, kuvveti yetişmedi. Başı dönüyor, gözleri kararıyordu. Bir aralık okunu Yesler'e çevirmeyi düşündü. Sonra okluğundan gizlice başka bir ok çıkardı; Kuşağının içine koydu. Atacağı okun arkasından gidecekmiş gibi işildi. Nişan aldı. Ok fırladı. Elma yere düştü, çocuk kurtuldu. Hemen seyirciler arasında «yaşa!» sesleri yükseldi. Çocuk, babasının kolları arasına atılarak:

— Babacığım, işte okun deldiği elma! Beni vurmayacağını biliyordum, dedi.

Babası çocuğunu kucaklıyarak yere düştü. Arkadaşları kendisini yerden kaldırıp kutluladılar. Yesler, onun kuşağına sakladığı oku görmüştü, yanına yaklaşarak sordu:

— Sakladığın ikinci oku ne yapacaksın?

Giyom Tel cevap vermedi. İlbay zorladı. Giyom Tel en sonunda doğruyu söylemekten çekinmedi:

— Eğer birinci ok oğluma raslasaydı; bu ikinci oku da size karşı kullanacaktım!

Bu hadiseden sonra düşmanlara öfkesi artan İsviçreliler başlarında Giyom Tel olduğu halde çalıştılar. Vatanlarını salğından ve kendilerini boyundruktan kurtarıp erkinliklerine kavuştular.

24. BİR BALİNA AVI

Gün doğmadan her zamanki gibi, direğe bir adam çıkarıldı. Saat yediye doğru :

— İşte suyu fışkıtıyor, diye bir ses isittik. Güvertede bulunanlar, balınabalığı gördüğüne inanmak için bu sesi bir daha dinlediler.

Bir dakika sonra balıkçıların iyi tanıdığı ses işitildi. Nöbetçi kaptan sordu :

— Ne tarafta ?

— Baş tarafta ve biraz uzakta !

Direkteki gemici elile o yanı gösteriyordu.

— Nekadar uzakta ?

— Üş mil kadar, başı bordamıza doğru, kamburunu görürüm ! ihtiyar bir hayvan !

Gemide bir telaşlır başladı ; bazıları arkaya doğru koşular. Ötekiler de belki balıkla çarpışılır diye sandalları hazırlamağa başladılar.

— Sürülerle var !

Birçok sesler arasında direktteki nöbetçinin bu sözü işitildi :

— İşte su fışkıtıyor !

Kaptan talâşla sordu :

— Nerede, nerede ?

— Rüzgâr altı tarafımızın iki mil kadar uzağında!
Rüzgâr altına alabanda edildi. Gemi, suları yarararak döndü.

Kaptan soruyordu:

— Filikalar maynaya hazır mı?

— Hepsî alesta!

Kaptan, güverteye inerek balinanın gittiği yanı gösteriyor ve her ihtimale karşı emirler veriyordu. Filikalar mayna edildi. Fakat filikalar suya değmeden önce balık dalmıştı. Sandallar balığın battığı yere doğru yürüyordu.

Balina, kaptanın sandalına yakın bir yerde gene görüldü. Balık dalmadan yanına varabilmek hızı ile bütün sinirler gerilmişti.

«Al oğlum, sıkı al!» emri her an tekrar ediliyordu. «Herkes iyice abansın, geriye yatsın! Baştaki gibi yaparsanız batarız! Aman asılınız! Birkaç kürek sonra hayvan bizimdir, al oğlum, sıkı al!»

Bu ciddî zamanda herkes sıkı saygının önemini anlıyordu. Bu derin denizlerin canavarı ile kavgaya alışmamış olanların yürekleri çarpıyor, herkes saldırış zamanını bekliyordu.

Alışkın olanlar bile coşmuşlardı. Okyanusun bataklık diplerine dalan, sonra yüzüne çıkan ve sularını havaya doğru fıskırtan bu kocaman canavarın bedeni ile kapkara kesilen deniz herkesin yüreğine korku veriyordu. En katı yürekleri bile soğuk bir ürperme kaplamıştı.

Sandal, çok hızlı gidiyordu. En sonra balığın yanına gelmişti. Kaptan dümeniciye «Dur» emrini verdi. Elleri zıpkını kavramıştı. Balınaya saplamak için kaldırdı, fakat kaptanın işareti onu durdurdu.

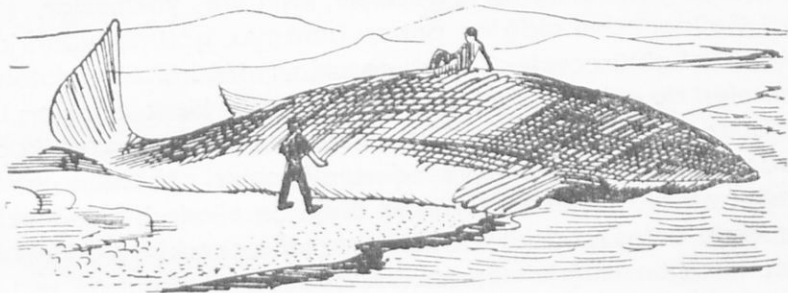
Balina, hiç durmadan, aldırmadan su fıskırtıyordu. Sandalın başı ona döndürüldü. Kumanda verildi. İki zıpkın birden balığa saplandı. Canavar geriledi, daldı, ve gözden kayboldu. Öteki sandallar yardımımıza geliyordu. Balina, gene meydana çıktı. Kaptan: «Dayan kürek, dayan kürek, öteki, sandallar gelmeden yakalayacağız!» diyordu.

Herkes canı pahasına küreğe sarılıyordu. Balina, çabuk suya dalıp çıkıyordu. Canavara bir iki metro yaklaşmıştık ki,

κaptan, zipkını saplamağa hazırlandı. Tam bu sırada balina, durdu, başını sandala çarptı; sandalımızın bordası parçalandı. Koca hayvan suya daldı. Bu sırada kuyruğu ile sandala vurdu; sandal parçalandı ve hepimiz denize döküldük.

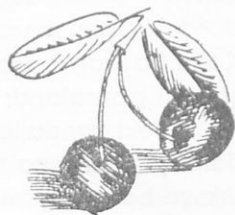
Öteki sandallar bizi kurtarmağa gelirlerken kimimiz sandalın parçalarına sarılmıştık kimimiz de yüzüyorduk. Kurtarıldık ve hemen gemiye götürüldük.

Tayfadan birinin bacağı üç yerinden kırılmış ve etleri parça parça olmuştu. Gemiye gelince ilk işimiz yaralı arkadaşımızı rahata ulaştırmak oldu. Sonra öteki sandalların bizi kazaya uğratan düşmanımızla çarpışmasını seyrettik. İki saat süren kanlı bir boğuşmadan sonra canavarı öldürebildiler.

25. KİRAZLAR

Karşımızda beş, altı dönümlük kocaman bir bahçe içinde yarı kaybolmuş eski bir ev vardır. Pancurları hemen her vakit kapalı duran bu evde ihtiyar bir karı koca oturur. Arasına öteberi almak için çarşıya giden gene ihtiyar bir hizmetçilerden başka kimseleri yoktur. Kimse ile görüşmezler. Bununla beraber bahçelerini yüksek bir duvar çevirdiği halde, mahalle halkı onların kim olduklarını, nasıl yaşadıklarını öğrenebilmişlerdir.

Komşularından biri bu aile hakkında beni aydınlattı:

— Bunlar Bulgarıya göçmenlerindendir. Dünya kadar paraları vardır. Fakat pek cimri insanlardır. Yemezler, içmezler, evlerinde yırtık urubalarla gezerler, kışın ateş yakmazlar.

Gelirlerinden aldıkları parayı bankaya götürüp yatırırılar. Kabre mi götürecekler? Bari çocukları filân olsa... Halbuki kimseleri de yokmuş. Bu bahçe baştanbaşa kiraz ağaçları ile doludur. Mayıs'ta kirazlar kızarmağa başlayınca karı koca haftalarca bahçede bekçilik ederler. Geceleri nöbetleşe nöbetleşe uyurlar. Biri evde yatarken öteki de elinde bir değnekle bahçede dolaşır. Çünkü başıboş mahalle çocuklarının duvardan kiraz hırsızlığı etmesi imkânı vardır.

Bazı, gecenin ayazından hasta düştükleri olur. Düşününüz; bir bahçe kirazları olduğu halde ne kendileri, ne hizmetçileri bir tek kiraz yemezlermiş.

En sonra kirazlar olgunlaşır. Onları sepetlere doldururlar, araba araba pazara götürürler. Aldatılmaktan korktukları için kendileri de bu arabaların arkası sıra giderler. Hem de yayan olarak.

Mülklerinin kirasını hemşerilerinden bir yaşlı avukat toplar, aydan aya getirip kendilerine teslim eder. Avukatın sekreteri söylüyor: ihtiyarlar parayı alırken ağlamağa başlarmış... Anlayın para hırsının derecesini... Parayı herkes sever ama bu kadarı fazla...

Evet, para hırsının bu derecesi bana da çok iğrenç gö-

rünmüştü. Fakat, sadece hastalık. Bu bir türlü hastalık, diye cevap verdim, fazla bir şey söylemedim.

Mayıs geldi, karşı bahçe, enikonu bir kiraz denizi haline aldı. Eski ev artık büsbütün kaybolmuştu.

Komşunun hakkı varmış. İhtiyarlar gece gündüz bahçeyi bekliyorlardı. Bir düzine köpek, kirazları onlardan daha iyi koruyamazdı. Yemişlerini toplama zamanı geldi. İki kanadı birden açılan demir kapının önüne yük arabaları yanaştı ve pazara batmanlarla kiraz gitti.

Temmuz başlarında idi. Bir gün evimin önünde imamla konuşuyordum. Karşı kapıdan ihtiyarların hizmetçisi çıktı, bana doğru geldi. Kırçalı deyişle :

— Bizim Bay selâm etti, doktor... Bayan biraz keyfini bozmuştur. Siz bakarsınızmiş!.. Onurluğu herkaç drahmise verimiz... der.

Acele işim olduğu halde :

— Peki, geliyorum, dedim.

İmam elimden tuttu ; kulağıma iğilerek :

— Yağlı kuyruğu yakaladınız Doktor, dedi, payımızı isteriz!.. İmamın şakasını ben de şaka ile karşıladım :

— Bu cömert insanların onurluğu herkaç drahmise vereceklerini söylemelerine göre hastalık çok tehlikeli!.. Korkarım ki az zamanda işimi bitirip kendisini size bırakacağım...

İmam tekrar elimi yakalıyarak :

— Hastanın kocasından yüksekçe bir onurluk isterseniz bana bir yerine iki kişi göndermiş olursunuz! Mahallenin bunlardan başka suretle bir hayır göreceği yok...

Hastalık hafif bir nezle idi. Fakat kadın, pek ihtiyar olduğu için çok sarsılmıştı.

Beni şaşırtacak kadar sevimli ve sokulgan bir çehre ile karşıladı. Eziyet edip geldiğim için uzun bir teşekkür ettikten sonra :

— Ben istemezdim sizi rahatsız etmek ama, söz anlatamadım, dedi.

Allahın bildiğini ne saklıyayım : Ben önce bu teşekkürü ve bu sözleri pak kalpsizce yordum.

Anlaşılan vizite parasının bir kısmını tanrıya bırakacaklar... Bu teşekkür ahret bankası için gönderi olsa gerek, diye düşündüm. Hastalığı ciddi olmadığını söylemesi de hafif bir hastalığın bakma parasının ciddîsinden daha az olacağını anlatmak için olacaktı. Yüzlerce okka kirazın bir tanesini bile yemeye kıyamayan, mülklerinin gelirini aldıkça sevinçlerinden iğrenç bir surette ağlaşan bu insanlar bu düşünüş pek tabii görülmeliydi. Hastaya baktıktan sonra karnemi çıkararak reçete yazmağa başladım. Kadın bu sırada kocasının kulağına birşeyler söyledi; ihtiyar adam kızar gibi oldu. Öfke ile:

— Allah aşkına canımı sıkma... Kendi derdim kendime yeter, bir de seninle mi uğraşacağım? diye söylenmeğe başladı. Kadın, hastalığına özgü titizlikle:

— Olmaz, olmaz; öldürsen boş, istemem! diye inat ediyordu.

Başımı kaldırmıştım, ihtiyarla göz göze geldik.

Adamcağız bana anlatmağa lüzüm gördü.

— İnsan ihtiyarladıkça tuhaf olur Doktor... Eskiden böyle değildi... Ne dersem yapardı. İlaç içmem... Doktor, boş yere reçete yazmasın, diyor.

Cevap vermeden gülümsedim. İçimden: «Demek kadın cimrilikte kocasına taş çıkarıyor. Belli ki ilaç istememesi para gider korkusundan» diye düşündüm. Eve ve eşyaya şöylece bir göz gezdirdim. Hakikat, dedikleri gibiydi. İnsan kendini zengin bir adamın evinde değil bu günden yarına yiyecekleri olmıyan yoksulların kulübesinde sanırdı.

Hele hastanın yattığı odaya köpeği bağlasalar duramazdı. İhtiyar kadın, bitkin, başını yastığa bırakmıştı. Ağlar gibi bir sesle huysuzluğuna devam ediyordu.

— İstemem ben ilâcı ne yapayım? Ben ölmek istiyorum... Alah için beni kendi halime bırakın...

Sönük mavi gözlerinden buruşuk yanaklarına yaşlar sızıyordu. İşim bitmişti. Gitmek için ayağa kalktım. İhtiyar göçmen, utançak bir tavırla:

— Şu çekmecenin içinde paralar var oğlum. Onurluğunuz neyse alın, dedi. Kadının biraz önce ölmek istemesi gibi ihti-

yarın bu sözüne de şaşтым. Bir cimrinin yarı açık bir çekmede çok bir para bırakması, sonra evine giren bir yabancıya : «Elini, sok da istediğın kadar al!» demesi tuhaf değil midir?

*
**

Dört gün sonra beni kirazlı eve bir kere daha çağırdılar. İhtiyar kadın epeyce iyileşmişti. Bana kendi elile çay pişirmek için ısrar etti. Öteden beriden konuşmağa başladık. Umduğumun tersine bu ihtiyarların konuşuşunu çok tatlı buldum. Onlara başka bir yerde rasgelmış olsaydım, «Ne iyi, ne tatlı insanlar!» diyecektim. Fakat ne mal olduklarını biliyordum.

Bir aralık kadın bana çoluğum, çocuğum olup olmadığını sordu.

— Çoluk var, ama çocuk yok, dedim.

— Allah vermedi mi Oğul?

— Keşke vermeseydi... Fakat iki yıl önce yirmi gün ara ile ikisini de aldı; yalnız kaldık.

— Allah sana, anasına ömür versin oğlum... Hastalıkları neydi?

Biri kemik hastalığından ölmüştü. Öteki «beyin veremi» denen bir hastalıktan... Yavrumu bir kaza ile merdivenden düşürmüşler.

İhtiyarların ikisi birden bir haykıрма kopardılar. Şaşırdım. Kadın hıçkıra hıçkıra ağlamağa başladı. İhtiyara baktım; onun da gözlerinden sessizçe akıyordu.

Kadın sükün bulduktan sonra :

— Vah yavrum, o hastalık senin de yüreğini yaktı öyle mi? dedi.

Sonra karşısındaki adamın kendi dertlerini bütün derinliğile anlayacağına inanıp şu sade öyküyü anlattı :

— Biz memleketimizde çok zengindik... Oğullarımız, kızlarımız, torunlarımız vardı. Balkan harbinde kimi öldü, kimi kayboldu. Biz iki ihtiyar, Zehra ismindeki torunumuzla Trakyaya geldik. Elimizde çoluk, çocuk diye bir o Zehracık kalmıştı. Ölenlerin, kaybolanların sevgisini ona verdik... Memlekette

dünya kadar malımız, mülkümüz olduğu halde Trakyada tek drahmisiz kaldık. Kocam ihtiyardı. Çalışacak halde değildi. Trakyada bir iki hemşerimiz vardı. Onlar arasına beş on drahmî veriyorlardı. Üşsüz, başsız kalmıştık. Zehracık dilençi çocuklarına dönmüştü.

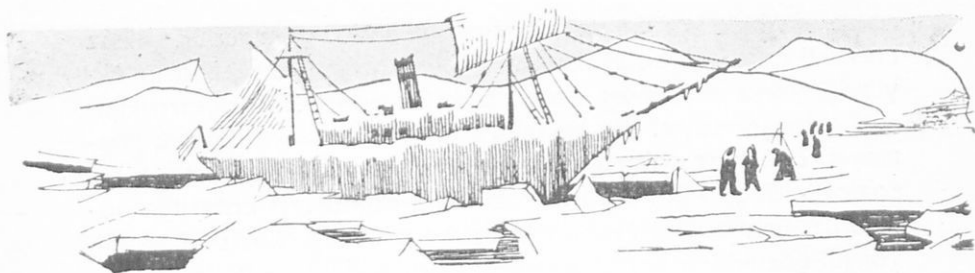
Yedi, sekiz yıl önce Ksanti de bir medresenin küçük bir odasına sığınmıştık. Bir bahar günü bu bahçenin önünden geçiyorduk. Kirazlar olmuştu. Çocuk değil mi, yavrucak kırmızı kırmızı görünce kirazlara imrendi:

«İlle isterim» diye ağlamağa başladı. Kapının önünde bahçıvan gibi bir adam duruyordu. Yüzümü kızdırdım, çocuk içinden birkaç kiraz istedim. Yüreksiz adam cevap bile vermedi, başını öte tarafa çevirdi. Zehracıkla eve döndük. Çocuk ağlar, ben ağlarım. Bir de üstelik kocamdan azar işittim. Hakkı da var ya. Çiftliklerinde yüzlerce yoksul beslenen bir adam çoluk, çocuğunun dilenci gibi el açmasını kabul eder mi? Birkaç gün sonra başka göçmen çocuklar Zehracığı kandırmişlar, ve bahçeye kiraz hırsızlığına götürmüşler. Bahçıvan, çocukları görmüş, ellerinde taşlar, sopalarla ağaca koşmağa başlamış... Zehracığım hırsızlığa alışık değil... Bahçıvanı görünce korkmuş, adam, daha bir şey söylemeden kendini ağaçtan aşağıya atmış. Başçağızı taşa çarpmış...

İyi bir adam kucağına alıp eve getirdi. Yavrumun sırma gibi saçları vardı; bu saçların bir parçası kana bulanıp alınına yapışmış... Üç beş gün sonra Zehracık büyük bir ateşle hastalandı. Gözleri şaşılaştı, kolları büzüldü. Belediye hekimini yalvara yakara getirdik: Çocuk ağaçtan düşünce başı zedelenmiş, beyin veremi olmuş, Allahtan umut kesilmez ama ben iyi görmüyorum», dedi. Yavrucuğum birkaç gün sonra ölüp gitti. Biz iki ihtiyar kuru başımıza kaldık. Bir iki yıl sonra memleketimizdeki mallarımızdan bir kısmını bize geri verdiler. Yeniden zengin olduk. Fakat biz artık parayı ne yapalım? Biz yaşta insanlar parayı oğulları, torunları için isterler, değil mi, Doktor, oğlum?.. Mülklerimizizin kirasını getirdikleri vakit iki ihtiyar ağlamağa başlarız. Bu paraları harcayacak kimimiz var ki? Başka yerlerde oturmadık. Bu evi satın aldık. Sanırım ki Zeh-

racık düştüğü şu kiraz ağacının altında gömülüdür. Kiraz mevsimi geldi mi, belki bir kaza olur, başka anacıkların da yüreği yanar diye karı, koca bekçilik ederiz. Ağaçlara kimseyi yanaştırmayız. Bu kirazlardan bir tanesini yemek istemeyiz. Zahracık onlardan bir taneciği için ağlayıp ölmüştü. Kirazlar olduğu vakit onları arabalara doldurur, kabiriğe götürürüz. Zehracığının ruhu için onları para ile kiraz alamıyan yoksul çocuklara sepet sepet üleştiririz.

26. KUTUPLARA DOĞRU

I

«1893» yılı haziranyıdı. «Nansen» ile arkadaşları kutup gezilerine özgü olarak yaptırılmış «Fram» adındaki gemiye bî-nerek Kristiyanıyadan ayrıldılar. Şimdi Oslo denilir.

Fram çok geçmeden «Bankız» denilen geniş buz yığınları arasında kaldı. Dağlar kadar büyük buzların zaman zaman birbirleriyle çarpışması gökgürültülerini andırır korkunç uğultular meydana getiriyordu. Bir zaman bu sarsıntılara dayanan FRAM, Nansen'in önceden tasımladığı gibi, buz yığınlarının arasında kutba doğru sürüklenmeğe başladı.

Gezmen ve arkadaşları iki yıl gemilerinin içinde yaşadılar, uzun kışı pek büyük sıkıntı içinde geçirdiler.

Sonra Nansen gemilerinin kendilerini kuzeye daha fazla yaklaştıramıyacağını FRAM' ı bir arkadaşının kumandasına bırakıp 1895 yılı martında öteki arkadaşı «Conson» ile birlikte kutba gitmek için yola koyuldular.

Gezimlerinin ilk günleri iyi geçti. Fakat biraz sonra seyahat tehlikeli bir hal aldı. İki gezmenin karşısına her adımda bu tepeleri çıkıyordu. Gezmenler kızaklar ile bu tepeyi geçmek için pek zorluk çekiyorlardı. Bu uzun ve çok korkunç yolculukta her dakika bacakları yahut kolları kırılmak tehlikesine düşüyorlardı.

Akşam olup da dinlenmeğe çekildikleri zaman yorgunluktan bütün bedenlerinde bir kırıklık duyuyorlardı. Nansen an-

daç defterinde şöyle anlatıyor: Çadırlarımızı rüzgârın geldiği tarafın tersine kurduk. Conson köpeklere bakarken ben de ipleri bağlıyordum.

Akşam yemeğiyle sabah kahvaltısı için getirdiğimiz öteberi yi çadırlara taşıdıktan sonra urbalarımızdan buzları eritmek için yatakların içine girdik. Biz ö soğuklarda dolaşırken bedenimizden çıkan sıcaklık; ceketlerimizin, pantolonlarımızın üzerinde kalın bir buz tapakası meydana getirmişti. Öylece gövdemiz cam gibi sert bir kap içinde kalmıştı:

Yataklara girer girmez, bedenimizin sıcaklığı urbalarımızdaki buzları yavaş yavaş eritti. Hernekadar birbirimize sarıldıkça da bedenimiz ısınmağa başladığı bir saat içinde dişlerimizi birbirine çatıp takırdatmaktan kendimizi alamadık.

Üstümüzdeki buzları erittikten sonra, akşam yemeğini hazırlamakla uğraştık. Bu yemek biraz nohut çorbası ile peksi-me, kurutulmuş patatesle soğuk etti.

Yemek zamanı günün en iyi saati idi. Bütün gün bu saati bekliyor, açlığımızı gidermek için peksimetlerimizi kemiriyorduk. Fakat okadar yorgunduk ki arasıra gözlerimiz kapanıyor, kaşık elimizden düşüyordu...».

Altı hafta süren bu yürümeden sonra gezmenler 13 mayısta kendilerini her tarafı buz duvarlarile kapalı bir meydan içinde buldular. Tam on beş saatlik umutsuz bir çalışmadan sonra bu tehlikeden de kurtuldular.

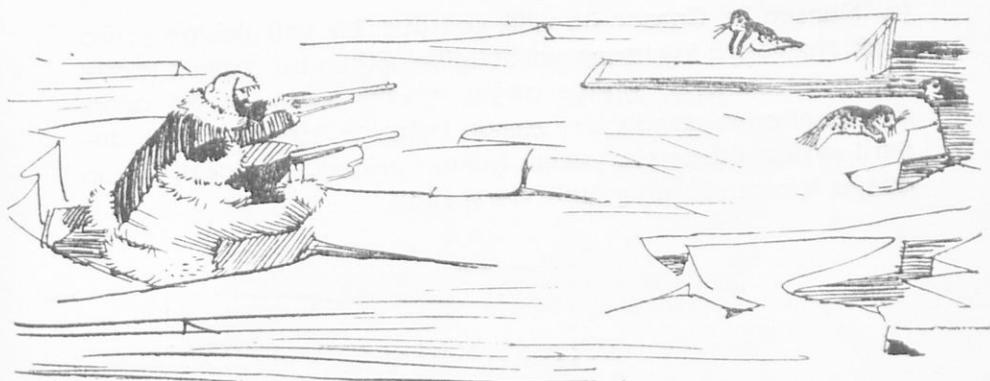
«Nansen» ile «Conson» un yaya gezileri güçlülükle olabiliyordu. Yiyecekleri tükenmek üzere bulunduğu için köpeklerini bir tane kalıncıya kadar yokettiler. Artık sonbahar geliyordu. Yakında, aylarça sürecekt uzun gecelere dalmak üzere bulunan bu memleket için kış hazırlığına bakmak sırası geliyordu.

Nansen ile Conson bir yandan ayı avlıyorlar, bir yandan da fok balıklarını ele geçirerek kışlık yiyecek topluyorlardı. Nansen bütün yolculuğu sırasında bu avcılıktan daha sıkıntılı, daha güç bir şey görmediğini söylüyor. İkisi de baştanbaşa kana, yağa batmışlardı. Gelecek yıla kadar değiştiremeyeceklerini bildikleri giyimleri öyle kirlenmişti ki derilerine yağlar bulaşıyordu. Bununla beraber çok kere su kıyısında avladıkları büyük ayıbalığının yağlarıyla etleri çok işlerine yarıyordu.

Buzların üzerinde pek güçlülükle yaptıkları kulübede bu yıl üçüncü kışlarını geçireceklerdi. Üstleri başları soğuğa dayanabilecek kadar kuvvetli olmadığı için pek seyrek dışarıya çıkıyorlardı. Lâmbalarından dolayı kulübelerinde pek de donmuyorlardı. Fakat geceleri bacakları acı bir soğukla sızlıyordu.

Çok kötü bir koku çıkaran fokyağı lâmbasının üzerinde yemeklerini pişirip avladıkları balıkların kurutulmuş kanlarıyla bir çeşit yemek yapıyorlardı. Nansen, arasıra karısını, kızını düşünür, şehirdeki insanların yaşayışını gözünün önünden geçirirdi. Consonla gelecek yıl evlerinde geçirecekleri hayatı

düşünürler, ruyalarında sıcak patateslerle taze ekmekler görürlerdi.

Hele sabunsuzluk onlara pek güç geliyordu. Yağ tabaklarını çidermek için ellerini balık kanı ile yıkar, sonra yosunlarla oğuştururlardı. Saçları ile sakalları pek çok uzamış, kirden kömür gibi kara olmuştu. Üstlerini başlarını bıçakla kazıdıkları halde bir türlü temizliyemezlerdi.

Giyimlerini değiştirip temiz çamaşırlarını giyecekleri zamanı ne büyük özlemle bekleşirlerdi. Hele sıcak su ile yıkanmağı, imkânsız bir şey gibi görüyorlardı. Kutup taraflarını dört ay kaplıyan uzun geceler silinip de gün doğmağa başladığı zaman, iki açan gene kulübelerinden çıkarak dönüşte kendilerine lâzın olacak yiyecekleri toplamak için yeniden avcılığa başlarlardı.

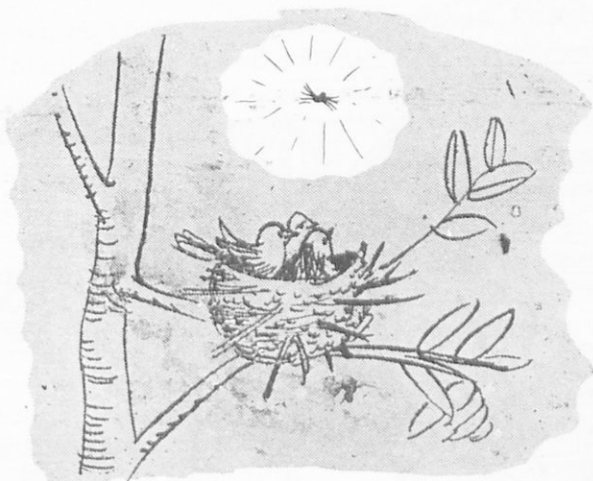
1896 yılı Mayısının on dokuzunda sekiz ay içinde oturdukları kulübeyi bir daha görmemek üzere bırakarak arasında yola koyuldular.

Dört ay sonra Nansen uzaktan insan ve köpek sesleri işitiği gibi oldu. Yüreği tıp tıp çarpmağa başladı. Bir buz tepesinin üzerine çıkarak var kuvvetile bağırdı. Uzaktan biri sesine cevap vererek onun bulunduğu yana doğru gelmeğe başladı. Bu bir İngiliz takımının başı idi. Onları yanına aldı. 13 Ağustos-

ta Nansen ile Conson üç yıllık çok güç bir yolculuktan sonra artık Norveçya kıyılarına varabildiler. Bütün bu zaman içinde bunca tehlikelere yiğitçe göğüs germiş olan bu iki açan, memleketlerine döndükleri zaman kutuplar üzerine birçok değerli şeyler öğrenmiş, yazmış bulunuyorlardı. Bu gezi, bütün dünya için büyük bir yigütlük dersi oldu.

27. İNSANLIK

Başını kaldır,	Fakat
Bak nasıl	O taşlar nasıl kurşum
Kaldır, kaldır...	Gümüş, altın
Cün işler, gece işler.	Oluyorsa,
Kocaman	İnsan da
Bir insan	Uzun, uzun
Başı kadar	Kışın, yazın
Taşları dişler,	Çalışır,
O koca taşlar	Didinir,
Ufalır, ufalır	Düşer, kalkar;
Kum olur;	En sonra bir gün
Makina	Güzelliği anlar,
Canavar gibi solur.	Doğruluğu anlar,
İnsan da	En sonra bir düzgün
Bu taş gibidir;	Yolda
Hayat makinasında	İnsanlığı edinir.
Öyle erir.	

28. ΑΤΕΨΒÖCEĞİ

Yıldız gibi karanlıkta
Bazı yanan, bazı sönen
Işığınla uç parılda
Güzel ateşböceği sen.

Pırlı pırlı uçuşların
Karanlığı benekliyor,
Senden bu akşam kuşların
Yuvası ışık bekliyor.

Dallar, yapraklar içinden
Güzel altın bir ok gibi
Parla, parla ; sevincinden
Çarpsın kuşların yüreği !

29. DONKİŞOTUN SAVAŞI

Bir gün Donkişot, ovanın bir ucunda otuz kırk yeldeğirmeni gördü.

Arkadaşı Sanşoya dedi ki : «Dostum, talih bizim ayağımıza geliyor. Şu karşıdaki korkunç devleri gürüyor musun ? Sayıları otuzu aşıyor ama, ziyarı yok ; ben bu kurumlu düşmanlara saldırıp canlarını alacağım. Onlar ölünce kalacak mallar bizi zenginleştirmeğe başlayacak.

Sanşo : «Hangi devler ?» diye sordu.

—Canım, şu gördüğün uzun kollu devler ; kolları belki sekiz yüz metre var !

—Fakat, dikkat ediniz, bunlar dev değil, yeldeğirmenidir. Size kol gibi görünen şeyler de sadece onların kanatlarıdır.

Donkişot cevap verdi :

—Görülüyor ki senin böyle şeylere aklın ermiyor ; bunlar devdir ; ben yanılmıyorum. Sen korkuyorsun; bir köşeye çekil. Ben bu tehlikeli cenge tek başıma girişmekten çekinmem.

Donkişot, bu sözleri söyledikten sonra atı Rosinanti mahmuzladı. Zavallı Sanşonun: «Bunlar dev değil, değirmen!» diye yırtılmasına kulak asmadı. Kahramanımız, değirmenlerin yanına vardığı halde gene yanıldığını anıyamıyor: «Hele biraz durun, tabansız haydutlar, kaçmayın... Bir şövalya tek başına size hücum ediyor!» diye bağıriyordu. Tam o sırada bir parça rüzgâr esti; değirmenlerin büyük kanatları dönmeğe başladı. Gonkişot: «Boşuna yoruluyorsunuz, dedi, sizin devlerden daha çok ve güçlü kolunuz olsa gene sizi bitireceğim!»

Donkişot, bu sözleri söyledikten sonra kalkanını bedenine siper etti; mızrağını kaldırdı ve atını dört nalla sürerek önüne gelen ilk değirmene saldırdı. Fakat elbisesi değirmenin kanadına takıldı; kanat onu havaya kaldırdıktan sonra atı ile beraber yirmi adım ileriye fırlattı.

Sanşo, eşeğini tırısa kaldırarak var hızile efendisinin yarımına koştu. Donkişotun düşüşü öyle kuvvetli olmuştu ki Sanşo, onu yerden kardırmak için çok sıkıntı çekti. Sanşo şöyle bağıriyordu:

— Beni Allah korusun! «Dikkat edin!» diye efendimize haber vermedim mi? Onların yeldeğirmeni olduğunu, insanın bunu anlamak için kafasında başka değirmenler dönmesi gerek olduğunu söylemedim mi?

Kahraman, Sanşoya şöyle cevap verdi:

— Yeter, Yeter! Cenk sanatı her sanattan fazla talihin oyunlarına bağlı bir şeydir. Hele insanın düşmanı korkunç bir büyücü olursa!.. Bu hayının ne yaptığını anlıyorum: «Bana yeniği şerefini kazandırmamak için devleri değirmene çevirdi. Sabır! Benim kılıcım şüphesiz bir gün onun oyunlarını alt edecektir!»

Sanşo, onu ayağa kaldırdı ve bir omuzu çıkmış olan ata koşarak cevap verdi:

— Hemem Allah bu bahtıyarlığı size göstersiz!

Kahramanımız ata bindikten sonra yakındaki limanın yolunu tuttu. Serüven sevenler için bu yerlerin çok zengin olduğuna hiç şüphesi yoklu.

30. GÖRÜNÜŞE ALDANMAMALI

Çok sade bir hayat geçirdiği, boş yere para harcamadığı için tanıklarına ona «Cimri» derlerdi. Arkasında yeni bir giyim, boynunda güzel bir boyunbağı gördüğümüzü hiç hatırlamıyorduk.

Bir kış günü ona bir avukat arkadaşımızın bürosunda rasgeldi. Nar gibi kızarmış bir dökme sobanın yanında potinlerini kurutuyordu.

— Bu sabah birçok işlerim vardı, dedi, yağmurun altında saatlerce dolaşım. Potinlerime su geçti.

— Sen, hasta olacaksın, dedim, bu havada lâstiksiz sokağa çıkılır mı ?

— Ben lâstığı hiç sevmem, diye cevap verdi.

Ben gülmeğe başladım :

— Sen lâstığı sevmiyor değilsin ; parayı seviyorsun da ondan, dedim. Çocukluk etme, para candan iyi değil. Bak artık ihtiyarlamağa başladın. Haşta olursan sana kim bakar, haydi benimle gel de sana güzel bir lâstik alalım.

O biraz mırın kırın ettikten sonra «Pek iyi» dedi. Birlikte sokağa çıktık, altmış yetmiş adım yürüdüktan sonra bir lâstikçi dükkânına girdik.

Dükkân kalabalık olduğu için bize bir parça oturup beklememizi rica ettiler. O, kapının yanındaki iskemlelerden birine oturup sokağı seyretmeğe başladı. Karşıdaki kapalı bir dükkânın saçağı altında sekizer onar yaşlarında üç küfeci çocuğu duruyordu. Bunlardan birinin ayağında giyilmeyecek hale gelmiş delik deşik bir potin vardı. Ötekilerde o da yoktu. Birisinin ayakları çok üşümüş olacaktı ki yerde duran küçük küfesinin üstüne oturdu, kıpkırmızı ayaklarını ellerile oğuşturmağa başladı.

Arkadaşım :

— Ben lâstik almaktan vazgeçtim, diye ayağa kalktı, şunun şurasında bahara kaç gün kaldı ki... Nasıl olsa bu kunduralar bana yeter.

Cevabımı beklemeden sokağa çıktı. Küfeci çocuklara eli-

le işaret etti. Onlar taşınacak eşya var sanarak sevinçle koştu- lar. Arkadaşım, çocukları yandaki kavaf dükkânına soktu, ayaklarına ucuz, fakat sağlam ve sıcak üç çift kundra giy- dirdi.

Onlar sevine sevine giderlerken :

—Bak, bir çift lâstik parasının yanına bir kaç drahmi daha koymakla üç çift kundra aldık, dedi.

—Güzel ama onlardan senin ayağına ne ? dedim.

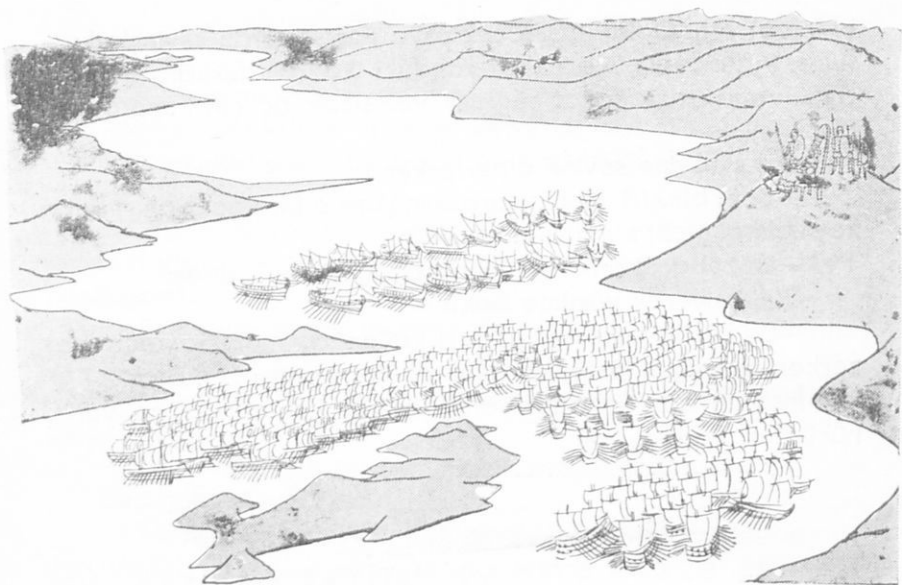
Gülümsüyerek yüzüme baktı :

—Bu küçük yoksul çocukları yağmurda çıplak ayakla ge- zerken alacağım lâstik benim ayaklarımı ısıtmazdı, dedi.

İnsaları bazı nekadar yanlış anlar, haklarında ne yanlış hükümler veririz.

31. ESKİ KAYIK VE İHTİYAR KAYIKÇI

Paşa-Limanından Pireanın karşı yakasına geçebilmek için orada bekleyen, çoğu güzel yeni boyalı, kadife yastıklı sandallardan birini seçmeliydim. Yalnız bunlardan en öndeki ötekilerin yanında pek yoksul duruyordu. İçindeki yastıklar kadife değil, basit kumaştandı. Bu kayık pek temiz omakla beraber o kadar eski, kayıkçısı da o kadar ihtiyardı ki, elimde olmadan, onun arkasındaki güzel ve yaldızlı sandalı iskeleye yanaşırdım. Fakat bu sandal çekilirken, öbürüne dikkat ettim, döşemesi özenile bezenile yamanmıştı. Bu, ihtiyar bir kadının şu zavallı sandalcının karısının eseri olsa gerektir. Hele ihtiyar kayıkçının kaygılı ve özgeçili bakışı beni pek içlendirdi. Kendi kendime söz verdim ki: ertesi günü gene oraya geleyim, bütün sandalların içinde onu seçeyim. İhtiyar kürekçiyi sandalının temizliğinden dolayı kutlulayım. Fakat ne ertesi gün, ne de başka bir gün onu orada bulamadım. Hayatımda yaptığım kötülüklerin hiç biri, o ihtiyar kayıkçiyi ve onun eski sandalının bayağı kumaşlı döşemesini hor görmekliğim kadar beni yürek üzüntüsü içinde bırakmış değildir.

32. SALAMİS DENİZ SAVAŞI

Serhas'ın kumandası altındaki İran orduları, Yunanistanın bir çok yerlerini zaptettikten sonra Atina kapılarına dayanmışlardı. Atinalılar erkek, kadın ve çocuk hepsi şehri bırakarak Eğina ve Salamis taraflarına toplandılar. Bütün Yunan donanması da burada toplu bir halde bulunmakta idi. İran ordusu Atina önlerine geldiği zaman şehri boş bulmuşlardı.

Atinanın İran ordusu tarafından alınması üzerine ortalıkta bir kargaşalık olmuş, bütün kumandanlar hiç bir karar almadan gemilerine çekilmişler ve Korintosa gitmek için yelkenlerini açtırmaya başlamışlardı. Nihayet gittikçe büyüyen tehlike karşısında Yunan hükümetleri birleşmeğe ve savaşı beraber yapmağa karar verdiler. Bunun için de büyük bir harp meclisi yaptılar. Bu meclise Atinalılar Temistoklisi İspartalılar da Evrivyadisi gönderdiler.

Temistoklis meclise geldiği zaman bütün kumandanlara

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

muharebe için Korintosa çekilmenin tehlikeli olduğunu, adedece daha açığı bir donanmanın açık denizlerde muharebe edemeyeceğini söylemişti. Hatta bu yüzden Eğina ve Salamisin boş yere düşmana bırakılacağını ve şayet donanma ile kazanılmazsa artık her ümidin mahvolmuş olacağını söylemişti. Bu aralık Korintoslu bir kumandan Temistoklisin sözünü kesmiş ve sırası gelmeden söze başlamaması için «Temistoklis, işaret verilmeden muharebeye atılanlar daima kaybeder» demişti. Bunun üzerine Temistoklis : «Geç kalanlar da muzafferiyet tacına nail olamazlar», cevabını vermişti. Temistoklis tekrar sözüne devam etmiş, ileri sürdüğü fikirlerin yerinde olduğunu anlatmıştı. Fakat meclistekiler son derece kızışmışlar; hatta Evrivyadis, Temistoklisin böyle bağıra bağıra söylemesinden canı sıkılmış, bastonunu kaldırarak Temistoklisin üzerine yürümüştü. Temistoklis hiç soğuk kanlılığını bozmamış, yalnız «Vur, fakat dinle» demiş, bunun üzerine etraf sükunet bularak konuşma tekrar başlamıştı. Fakat bir karar alamadan dağılmışlardı,

O gün İran ordusunun berzaha doğru ilerlediği haber alınmıştı. Yunan kumandanları bu havadisten büsbütün endişeye düşerek Evrivyadisın tekrar bir toplantı yaptırmasını istemişler, bu toplantıda yine geri çekilmeğe karar vermişlerdi.

İşte o zaman Temistoklis Yunanlıları istemedikleri halde muharebeye icbar etmek istemiş, derhal itimadı olan bir adamı İranlılara göndermiş ve onlara şu sözleri söyletmişti : «Atinalıların Kumandanı, büyük hükümdarın galibiyetini istediği için size şu haberi gönderiyor :

Yunanlılar kaçmağa hazırlanıyorlar, arkalarını bırakmayınız !»

Bu haber geldikten sonra Serhas hücum emrini vermişti. Yunanlılar da, Temistoklisin fikrini kabul ederek; Salamis de muharebe etmeğe karar vermişlerdi.

Güneş çıkmağa başladığı sırada Yunan askerleri bir harp şarkısına başlamışlardı. Bir tarafta borular çalıyor, ufukları dolduran bu sesler arasında donanma ilerlemeğe başlıyordu. Biraz sonra muharebe büsbütün umumileşmiş uzun ve çetin bir

çarpışmadam sonra Feniceliler geri çekilmeğe mecbur kalmışlardı. (20 Eylül 480).

Dar bir yerde sıkışan İran gemileri manevra yapamadıklarından birbirini parçalıyordu. Deniz bütün gemi enkazı, insan ölüleriyle dolmuştu.

Bu maglubietten sonra şaşırان Serhas artık Yunanistanda durmak istemeyordu. Ordusu ile birlikte geldiği yoldan memleketine dönmeğe mecbur olmuştü.

Bu suretle Temistoklis Atınayı ve Yunanıstanı büyük bir felâkettten kurtardı. Lâkin çok geçmeden Atinalılar Temistoklisin iyiliğini unuttular ve kendisini Atinadan sürdürdüler. Bunun üzerine Temistoklis İrana giderek orada yerleşti. Bir müddet sonra İranlılar Yunanıstana karşı yapacakları bir muharebede Temistoklisin yardımını istemişler fakat Temistoklis vatanına silâh çekmektense ölmeyi tercih ederek kendisini zehirlemiştir.

33. T E C İ M

Ayhanın babası zengin bir tecimendi. İki büyük mağazası karınca yuvasına benzerdi. Günün her saatindé içine girip çıkan alıcıların hesabı yoktu.

Bu yıl okul tatilinde babası Ayhana dedi ki :

—Oğlum, bu tatilde arasıra seni mağazamıza götüreyim. Bazı şeyler öğrenirsin. Benden sonra sen bu işlerin başına geçeceksin. Benim nasıl çalıştığımı bilmezsen belki yanlış bir yola saparsın. Benim kırk yolda bin güçlülle kazandığım parayı birkaç ayda batırırsın.

Ayhan bu işe sevindi. Babasının mağazasına ilk gittiği gün dedi ki :

—Baba, ben işittim ki sen bu işe başladığın zaman yoksul bir ayak satıcısı imişsin. Sonra yavaş yavaş tecimini büyütmüş, alıcılarını arttırmışsin. Başka mağazalarda görüyorum : alıcıya mal satmak için türlü dekler yapıyorlar. Yerli mala yabancı malı diye kâğıt yapıstırıyorlar. Kötü bir malı iyi diye

satmak için türlü türlü diller döküyorlar. Bukadar alıcı kazanmak için sen de şüphesiz bir dek yaptın. Benim de senin gibi alışmamı istersen bana bu deki öğretmelisin. Ayhanın babası çocuğunun sözlerine canı sıkılıyor gibi önce kaşlarını çatmıştı. Fakat sonradan gülümsemeğe başladı.

— Peki, Ayhan, dedi, insanları nasıl kazandığımı sana anlatayim ama sen de benim gibi yapacağına söz vermelisin.

Ayhan hiç duraklamadan :

— Peki, baba, söz veriyorum ; mert sözü, dedi.

Ayhanın babası onu yanına oturtarak anlatmağa başladı :

— Bu çarşıda şimdiye kadar yüzlerce dükkâncı battı, Ayhan. Hem onların arasında benden çok zeki olanlar, alıcı ile konuşmasını benden çok iyi bilenler vardı. Fakat battılar. Benim işim ise günden güne ilerledi, niçin bilir misin ?

— Senin dekin onların dekenden daha iyi olduğu için.

— Evet Ayhan. Ben onlara öyle bir dek yaptım ki hepsini batırdım. Bak sana anlatayim :

— Onlar tatlı dillerle alıcıyı kandırırlar, kötü malı iyi diye sürerler. Fakat bir kere aldanır, dükkândan ayağını kestiği gibi bunu herkese de söyler. Ben onlar gibi yapmadım. Malın dayanıklılığı, değeri neyse hep onu söyledim. Bu yüzden alıcı kaçırmadım değil. Fakat benimle alışveriş edenler yalan söylemediğimi anladılar. Bunu başkalarına da söylediler. Halk anlamıyor gibi görünür ama insanı öyle iyi, öyle çabuk anlar ki. Alıcılarıma sade iyi mal satmakla kalmadım. İmkânı olduğu kadar da az kazanca kanağat ederek ucuz mal sattım. Bunu da tabii herkes öğrendi. Buraya gelenlerde aldanmak korkusu yoktur. Bu güveni kırk yıl da kazandım. Fakat sen benim yerime geçtiğin zaman yolunu değiştirirsen önceleri kasana daha çok para giriyor gibi olur. Fakat kırk günde bu güveni kaybedersin. Sonra komşu tecimerler gibi «iş yok» diye ellerini ağuşturur; kandıracak bir zavallı adam beklersin. Sonunda batar, gitersin.

Şimdi benim alıcıları ne türlü bir dekle kandırdığımı, komşularımı nasıl dekle batırdığımı öğrendin mi? Sana tecimde ilk öğüdüm bu olduğu gibi son öğüdüm de gene bu olacaktır :

Tecimde en çıkar yol, hiç aldatmamaktır.

34. DENİZ

Deniz, engin bir sudur ; tuzlu, yeşil dalgalı ;
Kenarlarını süsler bazı beyaz bir yalı.

Akşam, sabah ufukta kanat açar yelkenler,
Ay ışığına çıkar sandalla eğlenenler.

Orda güneş, göklerin bin bir renkli kızdır ;
Doğarken sular sarı, batarken kırmızıdır.

Çamlıkları dolaşır rüzgâr gibi kuşları ;
Dallarda şarkı söyler kuşlar gibi rüzgârı.

İnsanlar en umutsuz, kimsesiz günlerinde
Bulur gönül şenliyen bir avuntu derinde.

Alaca bir karanlık yere çöktüğü zaman
Biri gelecek sanır ufuklarına bakan...

Fırtınalar koparken git te seyret denizi ;
Gökleri bir dev gibi doldurur iniltisi.

Arşa yükselmek için açar tuçtan kanatlar ...
Kenarlara tırmanır, kayalıklardan atlar ...

Ufka doğru bir geniş nefes aldıkça insan,
Ruhunda şimşek çakar, tutuşur nabzında kan.

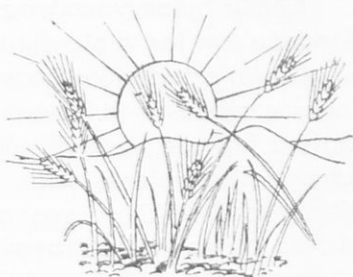
Bazı, öyle durulur, sakinleşir ki yazın,
Sanırsın buhar olup kaybolacak ansızın...

35. EN BÜYÜK VARLIK

Öğretmen bir gün talebelerine sordu :

— Bize dünyamızı gösteren, yiyeceklerimizi yetistiren, bedenimizi büyüten, ısıtan, kuvvetlendiren, kısacası : bizi yaşatan varlığın adı nedir ?

Çocuklar birdenbire cevap bulamadılar. Birbirlerinin yüzüne baktılar. Öğretmen gülümsüyerek sözüne devam etti :

— Bu varlık olmasaydı dünyaya gelsek bile çevremizi göremiyecektik, soğuktan donacaktık. Ne kuvvetimiz, ne enerjimiz olacaktı. Açıkçası yaşıyamıyacaktık. O varlık olmasaydı biz değil, dünya bile olmayacaktı. Yalnız bizim değil, bütün hayvan ve bitkilerin, bütün canlıların yaşamasına sebep olan bu varlık gördüğümüz şeylerin hepsiinden daha büyük, daha kıymetlidir. Şimdi anladınız mı ?

Çocuklar gene cevap bulamamışlardı.

Öğretmen :

— Öyleyse ben söyleyeyim : Güneş.

Bugün üzerinde yaşadığımız dünya, güneşin milyonda birinden daha küçük bir parçadır. Evet dünya olmayınca şüphesiz biz de olmayacaktık. Tatalım ki güneş dünyayı doğurduktan ve biz de dünyaya geldikten sonra yokoldu. Bu halde korkunç bir karanlık ve dayanılmaz bir soğuk olur, hepimiz ölürdük. Hem yalnız biz değil, bütün yaşayanlar hep birden kaskatı kesilirdi. Ateş yakarız : bu ateşle ısınırız mı diyorsunuz. Güneş ortadan çekilince soğuk öyle sert olur ki ateş hiç bir şeyi ısıtmaz. Hem yakacak şeyi bulabilir miyiz ? Biliyorsunuz ki güneşsiz bitkiler de büyümez. Şu halde odun olmaz. Elimizdeki odun ve kömürü az zamanda bitiririz. Sonra donmak ve ölmekten başka ne olabilir ?

Elektrik sobalarile de iş yapılmaz. Elektrik sobası elektrikle ısınır. Elektrik elde etmek için ya kömür yakmalı, yahut yüksekten akan suların kuvvetinden asıgılanmalıdır.

Kömür bulamayacağımızı söylemiştim. Suya gelince o da donduğu için taş gibi katılaştır. Bunlar boş düşüncelerdir. Çünkü güneşin ortadan kalkmasıyla meydana gelecek soğuk okadar korkunç olacaktır ki havada bulunan hamızı karbon ince bir tabaka halinde yere düştüğü gibi havanın oksijeni ve azotu da su haline gelerek yağmur gibi yere yağacaktır. Tabii nefes alınmayacak ve kimse yaşyamıyacaktır. Biraz önce yiyeceğimizi de güneş veriyor, demiştim. Sebebini anlatayım. Yediğimiz şeylerin neler olduğunu bir düşününüz: ekmek, süt, et, yumurta, sebze değil mi? Güneş olmasa ekinimiz köklenip büyür ve en sonra buğday verir mi?

Buğday olmayınca da ekmek nasıl yapılır? Güneş olmadığı için otlar büyümemeyince inek, manda, koyun süt verebilir mi? Et ile yumurta için de böyledir.

Bunlardan başka arabalarımızı çeken beyğirin ve bütün öteki yaratıkların kuvvetleri de güneşten gelir. Çünkü bunlar da güneş yardımı ile yetişen bitkileri yiyerek yaşarlar.

Otomobilimizi yürüten «Benzin» kuvveti bile güneştedir. Çünkü «benzin» güneş yüzünden şekillenmiş birtakım organik madenlerin eseridir.

Bu akımını kuvvetlendiren de güneştir. Bu akımlar, dağların tepesine yağın kar ve yağmurlardan olur. Halbuki kar ve yağmurları yüksek yerlere çıkaran, onlara makineleri hareket ettirmek gücünü kazandıran gene güneştir. Güneş olmasa bu suları kim buhar yapacak, dağların tepelerine hangi kuvvet çıkaracaktır?

Sözün kısası, bir kuşun kanadını oynatması, bir böceğin ayağını kılmıdanması hep güneş yüzünden olduğu gibi benim bu sözleri söylemem sizin bunları okumanız da hep güneş yüzündendir. Çünkü kuş, böcek ve biz bugün erk ve kuvvetlerimizi yediğimiz gıdalardan alırız. Besinlerin kuvvetleri ise güneşten gelir. Demek ki her şeyin, her kuvvetin başı ve başlangıcı güneştir.

36. SAĞLAMLIK

Eğer hem kendinize, hem ulusunuza faydalı olmak isterseniz sağlam bedenli olmaya bakınız.

Eğer her vakit neşeli ve güzel yüzlü olmak, çok çalışmak ve değerli eserler yapmak isterseniz bedeninize bakınız.

Eğer hayatta başarılar kazanmak, bahtiyar yaşamak, başkalarını da bahtiyar etmek isterseniz esenli olunuz. Çünkü sağlık olmadıkça hiç bir şey yapılmaz.

Güçsüz, hasta bir insanın zararı yalnız kendine değildir. Onun hayatı hem kendine, hem yanındakilere devamlı bir yük olur. Savsacılık ve dikkatsizlik yüzünden kaybedilen sağlığın yerine gelmesi için hekime, ilâca verilen para sokağa atılmış demektir. Ulusların nüfusu yalnız çokluğu ile değil, işe yarayan adamların sayısı ile ölçülür. Sağlam adamlardan sağlan aileler, sağlam uluslar meydana gelir.

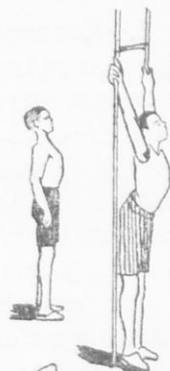
Kolumbiya üniversitesi profesörlerinden Dr Wooa, sağlamlığın üç şekli vardır, diyor :

1—İdeal sağlamlık.

Beden organlarının işletilmesinden doğan bu sağlamlık. Dikkatli ve bilgili bir çalışma eseridir. Çok düzgün yaşamak, her şeyde orta dereceyi gözetmek, her gün ekzersiz ve duş yapmak, her işi vaktinde görmek ile elde edilir.

2—Tabiî sağlamlık.

Aileye, çevreye, medeniyete, geçinişe, iklime göre değişir. Sağlam bir medeniyet, doğru bir bilgi ve iyi geçiniş ile yükselir.

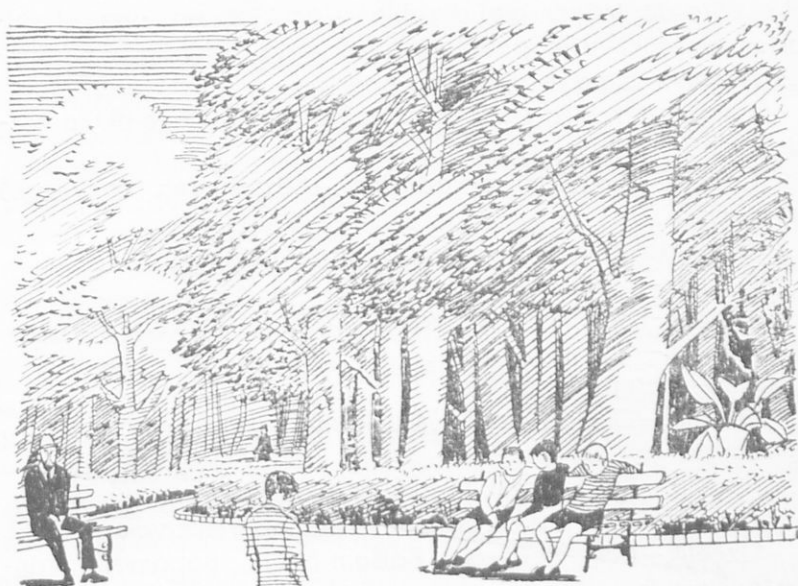
3.—Kazanılan sağlamlık.

Hayatını kazanmak için her bilgili insan, bürosunda, mağazasında, dairesinde, okulunda, evinde, kısaca kapalı bir yerde çok defa her gün beş altı saat yazıp okumak, çalışmak yükümlüdür. Bu insanlar yorgunluklarını gidermek için arasına sinemaya, gaziroya, kahveye giderler ve orada da gene kötü hava ile çığırlerini kirletirler. Bu gibilerin kursakları ve sinirleri bozulur.

Avrupanın birkaç şehirlerinde halk için jimnastik salonları vardır. Akşam üstü dairesinde, mağazasında işini bitirenler oraya giderler, yarım saat ekzersiz ve sonra duş yapıp evlerine dönerler.

Hele Avrupada akşamları altıdan sekize kadar bu salonlar dolar, boşanır. Bizde şimdilik böyle yerler yoktur. Onun için herkes her yaşta sabahları veya akşamları on beş dakika kadar beden ekzersizleri yapmalıdır. Hiç bir yaraca lüzum yoktur. Kendi kendine kolları, bacakları, gövdeyi ayakta ve yere yatarak hafif bir yorgunluk duyuncaya kadar işletmeli, sonra ya duş yapmalı veya kolonyalı suya batırılmış bir hamam kesesi ile bedenini her tarafını kendi kendine ovmalı. Bu on beş dakika ekzersizi her gün yapanlar az zaman içinde kendilerinde bir başkalık duyarlar ve ilaç almadan sağlıklarının yoluna girdiğini görürler.

37. ÇOCUKLARI KORUMA

I inci Perde

(Gölgeli büyük ağaçlar, güzel çiçeklerle süslü bir park... Beyaz çakıllarla döşeli yolların kenarındaki kanapelerden birinde on oniki yaşlarında üç çocuk orkestre dinliyor).

Turgut—Şurada havuzun kenarında duran çocuk bizim Özçeliğe ne kadar benziyor?

Can—Benziyor değil, ta kendisi...

Erol—Olamaz, Özçeliğin yüzü daha renkli, gözleri daha parlaktı.

Can—Üç aydanberi okula gelmiyor. Belki hastalık geçirmişti.

Erol—Elbiseleri de hastalıktan eskimiş olmaz ya... Arkadaşımızın gömleğine, pantolonuna, potinlerine bak, ne halde?

(Havuzun kenarında duran çocuk da bu dakikada onları görür, tanır; «Acaba yanlarına gitsem mi iyi olur, gitmesem

mi?» diye düşünüyor gibi duraklar. Çocuklar da ona el sallarlardı. Özçelik, yırtık potinlerini çakılların üstünde sürükliyerek istemiye istemiye yanlarına gelir).

Turgut—Özçelik, sana ne oldu? Üç aydır neye okula gelmiyorsun?

Özçelik—Gözlerini arkadaşların gözlerinden kaçırmak için gelmiyorum...

Can—Hasta mısın?

Özçelik—Değilim.

Turgut—Neye öyle sarardın? Zayıfladın?

Özçelik—Çalışıyorum da...

Erol—Hangi okulda?..

Özçelik—Okulda değil... Dükkânda, ustamın yanında...

Turgut—Bu ne demek?

Özçelik—Bu o demek ki babam öldükten sonra...

Turgut—Senin baban mı öldü? Hiç haberimiz yok...

Özçelik—(İçini çekerek) Babam öldü... Babamın kazanile geçinirdik... Annemi ve kardeşimi geçindirmek bana düşüdü. Bir kunduracının yanına çırak girdim, hem sanat öğreniyorum, hem haftada birkaç bin drahmi alıyorum.

Can—Kim bilir ne kadar yoruluyorsun.

Özçelik—Ne yapalım, insan yeni bir işe başladığı zaman ilkönce bir parça sıkıntı çeker... Alışacağız.

Turgut—İyi ama sen arkadaşlarımızın en çalışkanıydın. Öğretmen sana: «Okulun yüz akı» derdi.

Özçelik—(Gülümsiyerek) Gene çalışıyorum... Kunduracılık temiz bir sanat değil mi?

Erol—İyi ama sen okumak, ilerlemek istiyordun. Her zaman «Ben iyi bir öğretmen olacağım» diyordun.

Özçelik—(acı acı gülümsiyerek). O zaman babam sağdı. Bizi çok iyi geçindiriyordu. Şimdi ben babasız bir çocuğum. (Arkadaşlarına belli etmeden gözünün ucundaki bir damla yaşı siler).

(Çocuklar bunu görmemezliğe gelirler, başlarını önlere, yahut başka taraflara çevirirler... Kimse artık söyleyecek bir şey bulamıyor... Yandaki kanapede oturan beyaz saçlı, güzel

mavi gözlü yaşlıca bir adam demindenberi onları dinlemektedir. Tatlı bir sesle lâkırdıya karışır).

(Özçeliğe)—Çocuğum, söylediklerinizi işittim. Siz iyi, mert bir çocuksunuz... Yaşınız küçük olduğu halde annenizi, kardeşinizi geçindirmek ödevini üstünüze aldınız. Okulun en iyi yeti-şecek bir çocuğu iken haftada birkaç bindrahmi hatırı için bir kunduracı dükkânına çırak girmekten çekinmediniz. Bunun da temiz bir sanat olduğunu söylediniz... Bunların hepsi güzel, fakat bir yanlışınız var. Ben onu düzelteceğim... Siz: «Babam öldü, babasız kaldım» dediniz... Bu doğru değildir.

Özçelik—Nasıl babam ölmedi mi benim ?

—Babanız öldü, ne onu, ne sizi tanımadığım halde buna benim de yüreğim yandı, yavrucuğum. Fakat babası ölen bir kimse büsbütün babasız kalmış sayılmaz. Bak, beni dinle: Simdi şöyle güzel bir parkta, güzel bir kanapede, en güzel bir çalgıyı dinliyoruz. Bunların hepsi babamızın emeğile, parasile mi meydana geldi? Yurdumuzda bukadar büyük insan var. Bunların hepsini kendi babaları mı yetiştirdi sanıyorsunuz? Hayır çocuklarım, yüksek ulusların yurtlarında her insanın kendi babasından başka birçok babaları daha vardır... Yurdumuzu müdafaa eden babalar; en zorlu bir insan bile hakkımızı cığnese onu elinden alıp, bize vermek için hakyerlerinde ter döken babalar; düştüğümüz vakit kaldıran, yaralandığımız zaman elile yaramızı saran, hazfaliğe tutulduğumuz zaman bir ömürlük bilgisi ve denevile bizi iyi etmek için yatağımızın başında çarpınıp çırpınan babalar; bize bilmediğimizi öğreten, doğru yolu gösteren babalar... Böyle sayılmıyacak kadar çok babaları olan bir insanın kendisine, babasız, kimsesiz demesi hiç doğru olmaz.

Özçelik — Pekî, siz kimsiniz ?

— Ben de bu babalardan biriyim çocuğum. Doktorum. «Çocukları Koruma Kurumu» diye bir yer vardır. Bilmiyorsan nerede olduğunu öğren. Yarın öğleden önce oraya gel. «Üyelerden Doctor C... beni çağırdı» de... Göreceksin ki seni gene okula göndermek, istediğin gibi iyi bir öğretmen olarak yetiş-tirmek için elimden geleni yapacağım.

(Perde kapanır)

ÇOCUKLARI KORUMA

2 inci Perde

(Sekiz yıl sonra... Çocukları Koruma Kurumunda Doktorun odası... Kapı açılır, içeriye yirmi yaşlarında dinç, güzel bir genç girer. Bu Özçeliktir).

Özçelik — Beni tanıdınız mı ?

Doktor — Bir parça gözüm ısıyor.

Özçelik — Ben sizin oğlunuz değil miyim ?

Doktor — Benim okadar çok çocuğum var ki artık hepsini birbirine karıştırıyorum.

Özçelik —:Adım Özçelik... Sekiz sene önce beni bir parkta gördünüz. Babam yeni ölmüştü. Ben bir kunduracı dükkânına çırak girmiştim. Bin zorlukla anamı ve küçük kardeşimi geçindirmeğe uğraşıyordum. Siz benim için en iyi bir baba oldunuz. Sizin yardımınızla okula girdim. Okudum. Şimdi okullardan birinde öğretmenim.

Doktor — Ben artık çok ihtiyarım. Gözlerim iyi görmiyor. Fakat seni tanıdım...

Özçelik — Elinizi opmeğe geldim. Size olan borçlarımı nasıl ödiyebilirim ?

Doktor — Bana hiç bir borcun yok Özçelik... Ben sana kendiliğimden hiç bir şey yapamadım. Burada «Çocukları Koruma Kurumu» adlı bir sosiyete var... Yurdu ve yurdunun çocuklarını düşünenler hallerine göre ona az çok para verirler. O da bu para ile kimsesiz çocukları yetiştirir. Bu sosiyete olmasaydı tek başıma ne yapabilirdim ? Elimdeki birkaç para kaç çocuğa yeterdi ? Artık çocuk değilsin ; okuyup yazmış bir öğretmensin. Yurdumuzda süt, ekmek, ilâç, ateş, esvap, kitap istiyen nekadar çok kimsesiz çocuk bulunduğunu bilirsin. İyi insanlar yollarında rasgeldikleri kimsesiz çocuklara her zaman ufak tefek yardımlarda bulunurlar. Fakat bu yetmez. Böylelerini kıyıda, köşede aramakla, onların neleri eksikse tamamlamakla uğraşacak insanlar gerektir. Bu işi ancak böyle bu «Çocukları Koruma Kurumu» gibi bir sosyete yapabilir.

Özçelik — (Derin derin düşünerek) Yalnız sokaklarda de-

ğil, koşede, bucakta yoksul evlerde okadar yardım edilecek çocuk var ki...

Doktor—Doğru söyledin Özçelik... Şimdilik yara büyük yama küçük... Sosyemiz başka ileri memleketlerde olduğu kadar yardım göremiyor. Onun için herkese istediğimiz kadar yardım edemiyoruz. Bu sosyeteye az çok yardım etmeyi herkes kuşsal bir ödev bilmelidir. Demin bana borçlu olduğunu söyledin Özçelik. Ben kendim için hiç bir şey iştemem. Fakat herhalde gene borcunu ödemek istiyorsan bu kuruma yardım et ki o da kimsesiz kalan başka çocuklara el uzatabilsin; onları da senin gibi gürbüz, iyi, okuyup yazmış insanlar olarak yetiştiresin.

(Perde kapanır).

38. BİR KÖTÜ RÜYA

Eski Romanın en akıllı adamlarından biri olan Katon'un yanına köydeki komşularından biri geldi. Bu adamın büyük bir üzüntüde olduğu görülüyordu.

Katon:

—Derdin nedir? diye sordu.

Adam:

—Ah, çok ağır bir şey. Bu gece rüyamda gördüm ki bir sıçan ayakkaplarımdan birini yiyor. Katon, sen ki her şeyi bilir bir ilimmensin, anlat bana, bu rüyanın neresinde başımıza gelecek bir kötülük var?

Katon, gülmekten katılacaktı, fakat kendini tuttu. Pek ciddi bir tavır takındı, derin derin düşünüyormuş gibi yaptı. Sonra komşusunun üzüntüsünün gittikçe arttığını gördüğünden:

—İçin rahat olsun, dedi, bu rüyada bir felâket var ama tam değil, yarım; işin sonu büsbütün can sıkıcı bir hal olurdu, eğer...

—Aman, acı haberi bana çabuk söyle . . .

—Eğer ertesi akşam da senin ayakkabı sıçanı yeseydi ! . . .

Köylü hernekadar bôn idiyse de anladı ki Katon kendisiyle alay ediyor, kızararak çekilip gitti.

39. EKİNCİ İLE SAKAKUŞU

Bir ekinci, serçe kuşu sürülerine ekinlerini bozmakta olduğunu görerek bu oğursuz yaratıkları yakalayıp yok etmeğe karar verdi. İncetelden tuzaklar kurdu. Serçeler bunların içine girip bir daha çıkamadılar. Bu esir kuşların arasında nasılsa bir de sakakuşu bulunuyordu.

Sakakuşu ekinciye yalvarmağa başladı :

—Rica ederim, beni saliver. Ben senin ekinlerine hiç bir zarar ve ziyan vermedim. Tamtersi ekinleri bozmakta olan böcekleri yiyerek sana iyilik bile ettim. Bilirsin ki ben böyle bitkilere mızır böcekleri yimekle beslenirim. Bundan başka alından terler akarak çalıştığın, yorulduğun zamanlar ekseriya keyfli keyfli öterek seni eğlendirdiğimi unutm ; hiç olmazsa o güzel teraneler için beni saliver ! dedi.

Ekinci de şu cevabı verdi :

—Bütün bu söylediklerin doğrudur. İnanırım. Fakat bugün seni fena arkadaşlarla buldum. Hırsızlarla beraber yakalandın. Onlar gibi sen de ceza görüp öleceksin !

Fenalarla düşüp kalkanlar, fenalar gibi muamele görürler.

40. YUNANİSTAN ADLİYESİ

Bizim mahallede zengin bir tüccar vardır. Bu tüccarın vak-tiyle avukatlık ettiğini ve büyük davalara bakarak çok para kazanmış olduğunu söylerler.

Bundan birkaç ay önce mahallemizde oturan bir ihtiyar emekli ile tüccar arasında bir kavga çıktı. Tüccar, emekliye ağır sözler söyledi ve bastonu ile zavallı adamı dövmeğe kalktı.

İhtiyar, kızmadı :

— Bay, bu memleketin mahkemeleri var. Ben oraya gider, şikâyet ederim, bana ettiğini senin yanına bırakmazlar, dedi.

Mahallenin bakkalı bu ihtiyar adamcağıza dedi ki :

— Sen yoksul bir emeklisin. O zengin bir avukattır. Güzel söz söylemesini bilir. Korkarım ki seni haksız çıkarmasın!

Ben, doğrusu, o zaman bakkala hak vermiştim. «Kitap gibi konuşan kibar bayın yanında doğru, düzgün lâkırdı söyleme-sini bile bilmiyenlere kim aldırır?» diyordum.

Bundan bir hafta sonra idi. Öğretmen, Yurtbilgisinde öğ-rendiğimiz şeylerin nasıl olduğunu göstermek için bizim sınıfı mahkemeye götürmüştü. Bizi tıpkı okulda olduğu gibi mahkeme salonunun sıralarına oturttular. Biraz sonra hâkimler göründü-ler. Salonun öte başındaki büyük bir kürsünün arkasında kol-tuklarına yerleştiler.

Ben, onlara bakarken öğretmenim yavaşça koluma dokun-du, kapıdan giren iki kişiyi göstererek :

— Bak, işte davacılar bunlar, dedi. Bir de ne göreyim? Bizim mahalledeki zengin avukatla ihtiyar emekli değil mi? Hâkimlerin başkanı, zengin komşumuzu güzel bir koltuğa otur-tacak, hatırını soracak, ihtiyarı kapının yanında durduracak sanıyordum. Halbuki avukatla emekli yan yana iki sandalyeye oturdular. Gözierime inanamadım. İhtiyarın zengin komşumuz ile yan yana oturacağını dünyada aklımdan geçiremezdim. Mahkeme reisi sorularına başladı. Onlar söz söyleyecekleri vakit ayağa kalkıyorlardı. Bu sefer de kulaklarına inanama-dım. Hâkim, ihtiyara nasıl söz söylerse avukata da öyle söylü-yor, hiç yüz vermiyordu. Okulda sinava giren çocuklar ayırtma-

nın karşısında nasıl hep birse onlar da öyle idi. Zengin komşumuz, derslerini bilmeyen bir çocuk gibi kekeleyordu bile.

Uzakça olduğumuz için söylenen sözleri pek iyi işitmedim. Fakat hâkim, zengin komşumuza soruda bulunurken gülyeryüz göstermek öyle dursun, kaşlarını bile çatıyordu.

Sonunda karar verildi :

Mahkeme, yoksul ihtiyarı haklı çıkarmış, tüccara ceza vermişti. Onun utana utana başını önüne eğerek salondan öyle bir çıkışı vardı ki..

İşte o zaman Yunanistan mahkemesi karşısında zengin yoksul, herkesin bir olduğunu gözümle görüp anladım. İçime bir ferahlık geldi. Demek ben suçsuz oldukça bu memlekette kimse bana ilişemezdi.

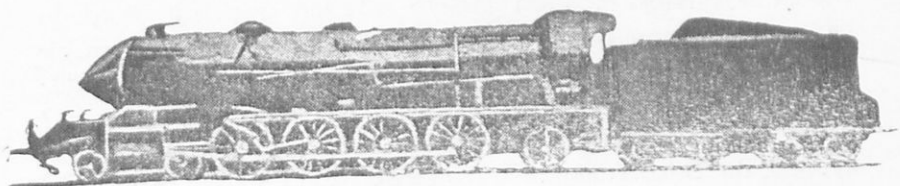
41. Y O L C U L U K

Gezdim dağlar başında,
Bıkmadım yolculuktan ;
Bin bir pınar başında
Su içtim çam oluktan.

Hızım yardı rüzgârı,
Gönlüm bahar içinde ;
Atımın ayakları
Papatyalar içinde.

Zümrüitten yeşillikler
Yükseltti kanadımı,
Yolumda üveyikler
Ürküttü kır atımı.

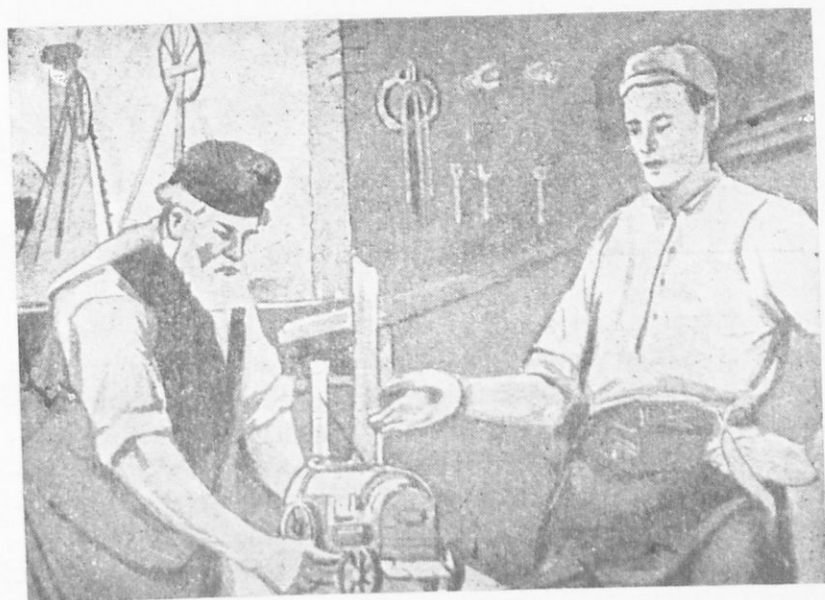
Bazan sen bir diyardan
Bülbül dinleyip geçtim ;
Meyva yüklü dallardan
Başımı eğip geçtim.

42. LOKOMOTİF

Bizi karada memleketten memlekete alıp götüren trenlerin önündeki lokomotifleri hepimiz bilirsiniz. Onu ilk yapan kimdir, bilir misiniz ? Corç Stefenson.

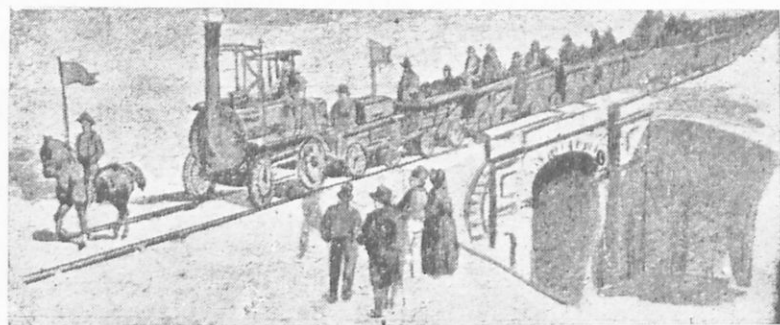
Corç Stefenson 1761 de İngilterede doğmuştur. Babası çok fakirdi. Stefenson, daha pek küçükken çalisip para ka-

zanmak zorunda kaldı. Bir maden ocağına işçi yazıldı. On altı yaşında iken ona şu iş verildi : maden ocağında kullanılan makinelerden birisine bakmak. Corç, boş vakitlerinde ocaktaki

bütüm makineleri inceden inceye gözden geçirirdi. Bulduğu makine kitaplarını durmadan okurdu. O zaman bir yerden bir yere gitmek için yalnız arabalar vardı. Corç, şunu düşündü: duran makineler olduğu gibi yürüyen makineler de olmaz mı? Bir yıl kadar çalıştı, bir makine yaptı. Bu saatte 4 mil gidebiliyordu. Bu becerikliliğine güvenerek daha iyisini yapmağa çalıştı.

Lokomotifin eşya taşımağa çok yarlıacağını gören birkaç zengin, ona para ile yardım ettiler. Stefenson, rayların da önemli olduğunu düşünerek onları daha kullanışlı bir hale getirmek için çok uğraştı. En sonunda lokomotifin düzgün gidebil-

mesini başardı. Lokomotif önceleri yalnız ocaklardan çıkarılan kömürlerle dolu vagonları çekmekte kullanılıyordu. Bunun ne kadar faydalı bir araç olduğunu görenler Stefensondan İngilterenin kuzeyinde iki şehir arasında yolcu taşıyacak bir demiryolu yapmasını istediler. Gürültülü trenlerin, kırlardaki güzelliği ve sessizliği bozacağından korkanlar, hayvanlarının ürkeceğini söyleyen çiftçiler buna engel olmağa kalktılar.

Tam bu sıralarda ağır bir yükü saatte on mil hızla çekebilecek bir lokomotif için mükâfat verileceği herkese bildirildi. Birçok kimseler bu mükâfatı almak için lokomotifler yapmağa yeltendiler Fakat böyle bir lokomotif yapabilen ancak Stefenson oldu. Lokomotifini kendisi işletti ve hızına herkes şaş-

ladı. Artık yolcu trenleri de işlemeğe başlamıştı. Parası olanlar demiryolu ile şehirden şehre gidiyorlardı.

Halk, çabucak bu kullanışlı gidip gelme aracına alışmıştı. Artık İngiltere, demiryolu ağlarıyla örülüyordu.

O günden bugüne kadar lokomotifler daha kullanışlı, daha hızlı bir hale gelmektedir. Öyle ki şimdi saatte 150 kilometre giden trenler vardır. Uzun yolculuk yapacaklar için yataklı, lokantalı vagonlar da yapılmıştır. Koskoca dağlar delinerek uzun tüneller açılıyor. En geniş nehirlerin üstüne yapılan uzun köprülerle bir kıyıdan öbür kıyıya geçiliyor.

Vatanımızda demiryolu işleri çok ilerlemiştir. Yeni döşenen yollar, açılan tüneller, kurulan kocaman köprüler hep Yunan mühendisleri tarafıntan yapılmıştır. Yananlılar kendi emekleriyle memlekete yüzlerce kilometre demiryolu döşemişlerdir.

43. BİR YUNAN NEFERİ

Bir doktor binbaşısı anlatıyor :

1940—1941 harbindaydı. Hastayurdu arı kovanı gibi işliyordu. Üç doktor ve birçok küçük sağlık memuru sabahtan akşama kadar yemeden, içmeden çalışıyor, yara sarıyor, operasyon yapıyordu.

Hastalarımın arasında bir asker, elinden yaralanmıştı. Yarası ağır değildi. Yalnız, oldukça güç bir operasyon yapmak, gangren olan başparmağını oynak yerinden çıkarmak lâzımdı. Operasyona başlayacağım zaman sağlık memuru Hastayurdunda bulunan kloroformun bitmek üzere olduğunu bildirdi. Ne aksilik ! Zavallı asker canımın çok sıkıldığını anladı :

— Bay, kötü bir haber mi var ? dedi.

— Hayır yavrum, dedim, yalnız kloroform bitmek üzere imiş ; elde bulunanı şimdi senin için kullanacağım. Biraz sonra daha ağır bir yaralı gelirse ne yapacağım diye düşünüyorum.

— Kloroform nedir ki Bay ?

— Kloroform bir ilâçtır. Onunla seni bayıltacağım. Acı duymıyacaksın ...

— Parmağımı ilâcsiz kesersen çok mu acır ki ?

— Doğrusunu ne saklıyayım... Çok acır.

Asker, pencereden uzaklara bakarak bir dakika düşündü.
Sonra yavaş bir sesle :

— Zararı yok, ben dayanırım, dedi, benim hiç olmazsa bedenim sağlam... Benden sonra başından, yahut göğsünden vurulmuş bir yaralı gelirse ne yaparsın? Sen gene o ilacı ona sakla, ben dişimi sıkarım. Ölecek değilim ya...

— Peki oğlum, dedim, klorformu senden daha ağır yaralılara saklıyalım: *

*
*
*

Biraz sonra operasyon başlıyordu.

Yiğit asker «Geçtim ola ki can acisiyle size kötülük ederim, yahut ki doktoru rahatsız ederim» diye sağ elini bedenine bağlatmış, sol elini de sınıksız tutmalarını memurlara rica etmişti.

Zavallının korkunç can acısı çektiğini görüyordum. Dişlerinin arasına bir mendil parçası sokmuştu. Onu çiğniyor, didik didik ediyor, alnından güzel, sarışın yüzüne terler akıyordu.

İşimi bitirdiğim zaman asker eğildi, titriyen dudaklarıyla elimi öpmek istedi. Ne yalan söyleyeyim, ben de onunkinden aşağı olmıyan bir coşkununla bu büyük yürekli Yunan askerini alnından öpmekten kendimi alamadım.

44. İHTİYAR DEĞİRMENCİ

İrmak, güzel bir koruluğun eteğinden, nefti yosunlu kayalar üzerinden alı, yeşilli renklerle akıyordu. Köyün eski değirmeni, onun sularile çağıldıya çağıldıya dönüyordu. Ben bu değirmene yaklaştım. Orada boyunları canlı hayvanların yüklerini indirip taşıyan bir delikanlıya ihtiyar değirmenciyi sordum. Bu delikanlı, bana yarasına dokunmuşum gibi : «O ihtiyar benim amcamdı, sizlere ömür, geçen kış öldü!» cevabını verdi.

Zavallı adam! Bundan üç yıl önce biz onunla şurada, işte şu söğüt ağaçlarının gölgesinde baba oğul gibi başbaşa vererek birçok sabahları beraber geçirmiştik. Gene bir sabah oturuyorduk. O bana Bulgarların sertliğini anlatıyor, ve bun-

lardan ne çektiğini söylüyordu. Bu sırada yanımıza eski bir çarşafa bürünmüş, yalınayak yaşlıca bir kadın gelmişti. Sırtındaki dağarcığı önümüze bırakarak : «Oğul uşak, iki günden beri açız, Allah için şu arpacığı öğüt!» diye değirmenciye yalvarmağa başladı. Değirmenci, kadıncağızın şu acıklı haline dayanamıyarak kalkıp c'ağarcığı eline almış ve benim yüzüme bakarak için için demişti ki:

—Yoksulluk !... İşte bir yara ki demin sana gösterdiğim yaralardan derin.

Ey değirmenci, ey benim sevgili dostum!... İşte senin o dört

taşı çeviren değirmenin gene dönüyor. Sen bunları, daha birçok şeyleri hep burada bırakıp gittin. Ancak bugün senin gittiğin, yarın topumuzum gideceğimiz o yere sen yalnız bir şey götürdün : o yoksul kadıncağızın sıcak arpa ekmeğinden duman çıkarken yoksul çocuklar ile senin için ettiği duaları.

45. İKİ AYAKLILAR

İki ayaklı, mağaranın önünde oturmuş, düşünüyordu. Köpek, ayaklarının dibinde yatmış, düşünceye dalmıştı. Karısı içerde ev işlerle, sabah yemeğini hazırlamağa uğraşıyordu. İki gündür avdan eli boş döndüğü için fena halde canı sıkılıyordu. Ormanı bir baştan bir başa dolaşmış, bir hayvana bile rastamamıştı. Hayvanlar kendisinden çok korkuyor, daha uzaktan görünce kaçıyorlardı. Artık onun ava çıkma zamanlarını öğrenmişlerdi. O zamanlarda hiçbiri meydana görünmez oluyordu. Köpeğini, yahut onu görünce herkes bir tarafa sınıyordu. Kırdaki hayvanlar gezmez olmuştu. Çoğu ormanın en sık yerlerine göç etmişti.

İki ayaklı da ormana gitmekten çekiniyordu. Çünkü aslanın pusu kurarak yolunu beklemesinden korkuyordu. Köpeğine döndü:

— Arkadaş, bizim işler yolunda gitmemeğe başladı, dedi, sen ne dersin bu işe?

Sonra çakmaktaşından yapmış olduğu bıçak ve baltaları bilemeğe başladı. Bu aralık karısı yemeği getirdi. Yalnız fındık ve elmaları vardı. Zavallı iki ayaklılar iki gündüze beri bir balık bile bulamamışlardı. Çünkü balıklar da suda onun gölgesini görür görmez nehrin en derin yerlerine sığıyorlardı.

İki ayaklı böyle düşünüp dururken birden:

— Hah!.. diye haykırdı. Bak, bunu şimdiye kadar düşünmemiştim. Gitsem, bir koç, bir de koyun yakalسام. Mağarada, yanımızda alikoysam fena mı olur? Elbette koyun yavruliyacak. Yavruları saklar, lâzım oldukça keşer, yeriz. Hem böyle eskisi gibi her gün av peşinde koşmak ta istemez.

Dişi iki ayaklı bu düşünceyi pek uygun buldu. Konuştukça işe akılları yattı. Keyiflendiler. Biraz sonra mızrağını eline almış, çocukları ve köpeği ile beraber hemen ava çıkmıştı.

Çayırdaki iki kuzu ile otlayan bir koyun buluncıya kadar dolaştılar. Hayvanları görünce yanlarına yaklaştılar. Babaları koyuna iyice yaklaşınca sarmaşık dallarından yaptığı kemendi savurarak koyunu tam boynundan yakaladı. Hayvan çabalı-

yor, fakat ip kopmak değil ya gevşemiyordu bile. İki ayaklı, koyunu çektikçe kuzular da anneleri ile beraber yaklaşıyorlardı.

Döndükleri vakit koyunu mağaranın önündeki ağaca bağladılar. Kuzulardan birini hemen kesip yediler. Çocuklar çayır-dan bir yiğün taze ot topladı. Koyuna verdiler. Koyun bir yandan bu otları iştahla yerken, bir yandan da geriye kalan fek kuzusuna süt vermeğe başladı. Akşam yemeğinden sonra iki ayaklılar hep beraber mağaranın önüne çıktılar. Koyun dolu gözlerle sordu:

— Beni de kesip yiyecek misiniz?

— Hayır, seni yemeyeceğiz. Yanımızda kalacaksın. Sen de köpek gibi bizim işimize yarıyacaksın. Yarın erkeğini de yakalayıp getireceğim. Siz bize birçok kuzular yetiştireceksiniz. Biz onlardan bazılarını yiyecek, bazılarını saklıyacağız.

— Peki amma, sen benim kız kardeşimi öldürüp derisini yüzdün!

İki ayaklı:

— Ben artık eskisi kadar aptal değilim! diye cevap verdi, bunu sen de göreceksin.

Dişi iki ayaklı, koyunun yanına sokuldu. Bir bıçakla onun yünlerini kırmağa başladı. Hayvan bağıyor, durmak istemiyor, fakat bağılı olduğu için çok bir şey yapamıyordu.

— Yağmur zamanı gelince ben ne yaparım? Soğuktan öleyim mi?

— Korkma, hava soğuyunca ben seni mağaraya alırım. Bana yün lâzım, elbise yapacağım. Hem böyle aksilik edip durma. Nekadar uysal olursan ben de sana okadar iyi bakarım. Bizim yanımızda bulacağın rahatı hiçbir yerde bulamazsın!

Geceleyin iki ayaklılar uyurken koyun düşünmeye başladı. Fundalıklar arasından boğa, beygir, keçi ve daha birçok hayvanlar onu acıklı bakışlarla süzüyorlardı. Boğa:

— Vay! dedi. Düşmanımız senin başınada mı iş açtı?

Serçeden duymasaydık hiçbir şeyden haberimiz olmayacaktı. İki ayaklıların seni yakalayıp yünlerini yolduklarını anlattı. Okadar üzüldüm ki...

— Hepsi doğru... Serçe olanı; biteni anlatmış... İşte halimi görüyorsunuz. Çıril çıplak kaldım. Yavrucuğumu da yediler. Yarın da koçu yakalayacakmış. Fakat yalan söylemeğe de pek dilim varmıyor. Rahatım yerinde. Bol bol taze ot veriyorlar. Karnımı doyuruyorlar.

Boğa :

— Aman ne acıklı hal! dedi. Zaten bu iki ayaklılardan başka ne beklenirdi?.. Pek iyi hiç ipini çözmeğe çalışmadın mı?

— Çalışmaz olur muyum? Elimden geleni yaptım. Bir türlü çözemedim. Ben uğraştıkça ip daha çok sıkışıyor, nefes alamaz oluyorum. Bir kere yakalandık. Artık hep böyle kalacakmışız.

Kurt, ürkek bir halde :

— Esir olmak, ölmekten dahe fenadır, dedi. İstersen kuzunu kurtarayım.

— Nasıl kurtaracaksın?

— Yiyeceğim.

Bunu söyler söylemez hemen zavallı kuzunun gırtlığına saldırdı. Fakat koyun öyle can yakıcı bir bağırış bağırdı ki iki ayaklı hemen uyanarak mağaradan fırladı. Bunu gören hayvanlar kaçıışmağa başladılar. İki ayaklı, köpeğe söylendi :

— Biz de seni burada bekçilik edecek diye bıraktık! Yarın bu işe bir çare bulmalıyız. Ben koyunları, kuzuları kurt yesin diye tutmüyorum!

Ertesi gün çocukları ile beraber ormana giderek baltalarla dallar kesti. Akşama kadar mağaranın önünde, hiçbir kurdun aşamayacağı sağlam ve güzel bir ağıl yaptı.

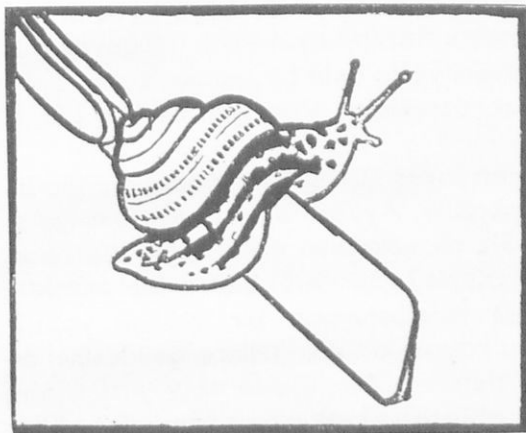
İki gün sonra koç ta iki ayaklıların tuzağına düşmüştü. Aradan az bir zaman geçince ağıldaki hayvanların yanına inek, boğa ve öküz de geldi. Şimdi ağıl bu kadar kalabalığa ufak gelmeğe başlamıştı. İki ayaklı, bütün bir gün bu işle uğraştı ve daha büyük bir ağıl yaptı.

46. TUHAF BİR HAYVAN

Evi sırtında, ayağı karnında, izi yaldız, gözü boynuz . . . Nedir o, bil ?

Ne olduğunu hemen bildiniz, sanırım : sümüklü böcek.

Sümüklü böcek pek tuhaf bir hayvandır. Hayvanların çoğunun yuvaları vardır. Bunlar yuvalarını kendileri yaparlar. Sümüklü böceğin de yuvası vardır, fakat yuvasını kendisi yapmaz ; yuva kendisiyle beraber peyda olur, onunla birlikte büyür.

Başka hayvanların yuvaları yapıldıkları yerde durur ; sümüklü böceğin yuvası ise gezgindir : hayvan yuvasını birlikte taşır, tıpkı kaplumbağa gibi. Biz sümüklü

böceğin yuvasına «kabuk» der, geçeriz. Kaplumbağanın da «Kabuğu» vardır. Lâkin bu iki kabuğun yapıları farklıdır : sümüklü böceğin kabuğu kireçten yapılmıştır, taş cinsindedir ; kaplumbağanınki ise, tırnak ve boynuz gibi, tıkızlaşıp sertleşmiş deri cinsindedir.

Sümüklü böcek yazın meydana çıkan hayvanlardandır. Kış yaklaşıncı, kabuğuna çekilir, toprağın kuytu yerlerine saklanır ; kabuğun ağzını sert bir zarla iyice örter, fakat bu zarda küçük bir delik bırakmayı unutmaz. Bu delik nefes almak içindir, çünkü sümüklü böcek, bizim gibi, ciğerleriyle nefes alır. Hayvan böylece bütün kışı, kabuğu içinde uyuyarak geçirir. Yaz sıcakları başlayınca uyanır. Zarı yırtar, başını, gövdesini dışarı uzatır ; kabuğu sırtında bahçelere, bostanlara dalar. Bütün kışı uykuda geçirdiği, bir şey yemediği için karnı aç ve iştahası çoktur. Bahçe ve bostanlarda sebzelere saldırır. En

çok sevdiği şey sebze yapraklarıdır, bu sebepten bostan sahiplerine çok zarar verir.

Hayvanların bir kısmı ayaklı, bir kısmı ayaksızdır. Sümüklü böceğin ayağı vardır ama, doğrusu, pek tuhaf bir ayaktır. Hatta ona ayak değil, taban dense daha uygun olur. Çünkü, bu hayvanın gövdesinin alt tarafı, boydan boya, tek bir tabandan başka bir şey değildir. Sümüklü böcek, bu tabanı uzatır, kısaltır, yayar, büzer ve böylece yerde kaya kaya ilerler. Toprağın pürtüklü yüzünde kolayca kayabilmek için gövdesinin ön tarafında bir kesecikten, yere, cıvık bir madde sızdırır. Bu madde kuruyunca toprak üzerinde, mika gibi parlak, bir iz halinde kalır.

Sümüklü böcek gayet yavaş yürür, lakin yapışkan tabanı ile düz duvarlara bile çıkabilir. Ayağını onun kadar emniyetle kullanan hayvan azdır. Siz bir usturanın keskin ağzı üzerinde yalın ayak yürüyebilir misiniz? Sümüklü böcek bu marifeti, büyük bir ustalıkla, yapar. İlk usturanın bir yüzüne yapışır buradan yukarıya doğru kayar; kenara gelince gövdesinin ön kısmını, keskin ağza hiç deydirmeden, üsulca öbür yüze aşırır; ve, böylece, bir yüzden öbür yüze, keskin ağız üzerinden köprü gibi aşarak, geçiverir.

Sümüklü böceğin gözleri boynuzlarının uçlarındadır. Bu boynuzlar, hayvanın gövdesi gibi yumuşak ve gayet kullanışlıdır: uzanır, kısalır, her tarafa dönebilir. Hayvanın koku alma organı da boynuzlarındadır ki bizin «boynuz» dediğimiz bu organlar hiç de boynuz değildir. Zaten bakılırsa, sümüklü böcek ismi de pek yerinde bir ad sayılamaz; çünkü bu hayvan ne «sümüklü»dür, ne de «böcek»tir. Geçtiği yerlerde bıraktığı kaypak iz sümüğe benzetilmiş, zavallı hayvana, iftira edilerek, «sümüklü» denmiştir. Bilginler onu «yumuşak vücutlular» arasına koyduğu halde, biz nedense «böcek»ten saymışız. Adının çirkinliğine bakmayın, bu hayvan pek temizdir: temiz yaşar ve temiz şeylerle beslenir. Sümüklü böceği biz yemeyiz, lakin yiyan insanlar vardır; ve söylediklerine bakılırsa, eti çok lezzetliymiş. Hem unutmayın ki, bu hayvanın bir adı da salyan-gozdur.

Sümüklü böcek insanlara hocalık eden hayvanlardandır, dersem güler misiniz ? Hiç gülmeyin. İnsanlar; iki şeyi, galiba, bu hayvandan aldıkları fikirle yapmış olacaktlardır :

- 1) Minare merdiveni ve buna benziyen merdivenler. Minare merdiveninin kıvrımları sümüklü böcek kabuğunun iç kıvrımlarını andırır.
- 2) Denizaltı gemilerinin «periskop» denilen aletleri. Bu alet, tıpkı sümüklü böceğin boynuzu gibi, uzanır, kısalır: ucunda dürbün ve ayna tertipi vardır. Gemi su altında giderken, kaptan etrafını, suyun üstüne uzattığı, bu aletle görür.

Bazı sanat eserlerinde sümüklü böceğin kabuk kıvrımlarını hatırlatan süsler görülür; demek ki bu hayvan insanlara bir süs örneği de vermiştir.

47. KÜÇÜK SİMİTÇİ

«Eyi simit... taze simit!..»

Kamyon durağındaki kalabalık arasında fakir, fakat tertemiz kılıklı, zeki bakışlı, onbir oniki yaşlarında sevimli bir çocuk, koltuğunda bir sepet simit ile, dolaşıyor, ikide birde bağırıyordu:

«Eyi simit... taze simit!..»

Yaşlıca bir adam iki simit aldı. Yaklaşan kamyonu binebilmek için telâşla koştu. Tam arabaya gireceği sırada, simit satan çocuk, arkasından yetiştii.

— «Durun Amca, paranın, üstünü vereyim».

— «Nasıl üstü? Ben sana bin drahmı vermedim mi?».

— «Hayır, on binlik verdiniz. Alınız üstünü».

Çocuğun parayı vermesiyle dönüp kalabalığa karışması bir oldu. «Eyi simit... taze simit!..»

Yaşlı adam, arabanın arka sahanlığında, sevgi ve takdir duyguları parlayan gözleri ile, küçük simitciyi arıyordu. Kamyon kalkmıştı bile...

Bu küçük simitci bir ilkokulun dördüncü sınıfındadır; terbi-

yeli ve çalışkandır. Tatillerde simit satar! kazandığı para ile hem okul harçlığını çıkarır, hem pe dul anasına ve dört yaşındaki kardeşine yardım eder.

Bu temiz yürekli ve insan ruhlu çocuğun adını ve okulunu söylemeye hacet yok sanırım; çünkü onu bir çocuğumuz tanıyız.

48. "İKİNCİ TEKİ NE ZAMAN ATACAKSIN?;"

Gecenin geç saatinde, otele bir yolcu geldi. Her taraf sessiz ve sakindi, çünkü içerdekiler çoktan uyumuştular.

Gelen adam şordu: «Boş odanız var mı?»

Otelci:—«Bir tek odam var ama», dedi, «altındaki odada yatan pek sinirli bir adamdır, en hafif gürültüye tahammül edemez, hemen uyanır. Onun için, rica ederim, dikkatli hareket ediniz, patırdı olmasın».

Yolcu, merdivenden, ayaklarının ucuna basarak, usul usul çıktı. Gösterilen odaya sessizce girdi. Lâmbayı yaktı, perdeyi çekip kapadı. Çok yorgundu, hemen bir koltuğa çökerek kunduralarını çıkarmaya başladı. Aksilik olacak ya, dalğınlığına geldi, kundurasının bir

tekini tahta döşemeye atıverdi. Fakat o anda aşağıdaki si-

nirli adam aklına geldiği için, yaptığına canı sıkıldı; ikinci teki dikkatle çıkararak, yavaşça halının üzerine koydu. Hemen yatağa girdi, lâmbayı söndürdü. Derin bir uykuya daldı.

Bir saat kadar geçmişti ki, yolcu birdenbire sıçrayarak uyandı. Oda kapısı şiddetle yumruklanyordu. Hemen kalktı, kapıyı açtı. İçeriye, elinde bir şamdan, gözleri fırlamış, benzi küle dönmüş, tir tir titreyen, kupkuru vücutlu bir adam girdi. Yolcu şaşaladı, uyku sersemliği ile kendini tutamıyarak, karşı-sindakine bağırdı:

— Ne var, be adam? ne oluyorsun? yoksa çıldırdın mı?»

Odaya giren: «Hayır çıldırmadım», dedi. «Yalnız sormağa geldim: kunduranın ikinci tekini ne zaman yere atacaksın? Bir saattir bekliyorum, gözüme uyku girmiyor».

49. DEĞİRMENÇİ, OĞLU, EŞEĞİ

(Esop'tan)

Bir değirmenci, oğlu ile birlikte, kasabaya gidiyordu. Çocuk eşeğe binmişti. Babası yürüyordu. Mevsim yazdı. Hava pek sıcaktı.

Yoldan geçenlerden biri bunları görünce durdu, ilkin değirmenciye baktıktan sonra, oğluna döndü: «Bak hale, şu hale!» dedi, «İhtiyar baban taban tepsin; sen, eşeğin sırtında çalım sat! Ayıp değil mi?»

Bu söz üzerine çocuk babasına döndü:

— «Bak, gördün ya, baba» dedi «Ben de söyledim ama dinlemedin. Haydi artık ısrar etme de gel şu hayvana bin; herkes de beni, haksız yere, ayıplamasın».

Çocuk indi, babası bindi.

Bir müddet de böyle gittiler.

Fakat çok geçmeden bir kaç köylü ile karşılaştılar. Bunlardan biri yanındakilere değirmenciye gösterdi: — «Şu adama bakın, yahu!» dedi, Kendisi eşeğe binmiş de bu Allah'ın sıcağında çocukcağızı yürütüp duruyor».

Değirmenci bu söze içinden hak verdi ; birkaç adım sonra durarak oğlunu eşeğin sağrısına aldı.

Daha ileride bir ağacın gölgesinde dinlenen üç kişinin önünden geçtiler. Bunlardan biri, arkalarındân söylenmeye başladı :

— «Amma da insafsız adammış ha ! Kendi ağır vücudü yetmemiş gibi, bir de oğlunu sağrıya almış. Zavallı hayvanın beli çökelmış, nerdeyse kırılıverecek. Hiç iki kişi bir eşeğe biner mi ?»

Değirmenci bu sözlere kızdı ama hiç sesini çıkarmadı. Biraz sonra, ilkin oğlunu indirdi, sonra da kendisi indi, «Deh!» diye eşeği öne sürdü. Eşek önlerinde, onlar arkada, yürüdüler.

Bir müddet de böyle gittikten sonra, bir çeşmenin önünde hayvanını sulayan bir yolcuya rasgeldiler. Önde eşekleri tıpiş tıpiş yürürken kendileri yayan giden bu baba oğla yolcu hayretle baktı :

— «Sizde akıl yokmu, be !» dedi, «Kendiniz böyle yorgun argın gliderken eşek handeyse keyfinden oynamağa kalkacak ! Ayol ne diye besliyorsunuz, o hayvanı ?»

Değirmenci aldırmadı, başını salladı, geçti. Şimdi yapacak bir şey kalmıştı. Onu yaptılar : eşeği yere yatırdılar, ayaklarını birbirine bağladılar, aralarından bir sıruk geçirdiler. Sonra sırığın bir ucunu kendisi, öbür ucunu oğlu omuzlayarak hayvanı yerden arkadan kaldırıp kasabanın yolunu tuttular.

Kasabanın çocukları (Nasil da haber almışlardı ?) gelenleri daha uzaktan karşıladılar. Değirmenci ile oğlu, yorgun, bitkin, kan ter içinde, eşeği taşırken, hayvan, keyfinden, iki tarafa baş sallıyor ; gelen çocuklar da, hep bir ağızdan.

İki eşek bir olmuş,
Üçüncüyü sırtlamış,
Ala, ala, ala hey ! .

diye bağırıyorlardı.

50. BİR ASKERİN ÖLÜMÜ

Bundan 9 sene önce asker olarak Arnautluk harbinde, küçük kardeşimle buluştuk.

Ne şen, ne sevimli, ne şakacı bir adamdı. Çok güzel, çok tatlı söz söylerdi. Kendisine verilen hizmeti istenildiğinden daha iyi yapmadan dünmezdi. Nişan almakta, kurşununu hedefe isabet ettirmekte çok usta idi. Orduda onu sevmiyen kimse yoktu. Bir gün ikimiz de beraberdik. Biraz ilerimize düşmanın attığı bir el bombası düştü. Biribirimize bakiştık. O, ta gözlerinin içinden gülerek : «Ölüm bana isabet edecek olursa sakın benim için üzülme kardeşim» dedi. Gülüştük. Erteşi günü bir hücumda onum alnından vurularak öldüğünü öğrendim. İlkönce çok üzülmedim. Çünkü belki yarım bana da bir kurşun gelir de gene birleşiriz, diye düşündüm. Ona orada çabucak bir mezar hazırladık ; acele gömdük. Askerlerin fazla üzülmeğe, ağlamağa vakitleri yoktur. Hemen hizmetimize döndük.

Düşmanı kovduktan iki gün sonra gene aynı yere geldik. Güzel, ılık bir akşamıdı. Onum mezarının yanına çadır kurduk. O gece hep onu düşündük, hep onu andık. Hep onu konuştuk ve binbir yiğitliğini anlatarak onu aramızda yaşattık ; ona kaybedilen bir kahraman diye yandık. Böyle kahramanların adı hiç bir vakit ölmez ve unutulmaz.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
1. Edebiyat (Eski Yunan medeniyeti)	5
2. Vergi borcu	7
3. Esnaf destanı	10
4. Hasislik sınavı	12
5. Filozofi (Eski Yunan medeniyeti)	14
6. Kuçuk kusurlar	16
7. Komşu hatırı	19
8. Eski okul	21
9. Oruç	25
10. Yazı nasıl icat olundu	26
11. Küçük kahraman	28
12. Tatlılık	30
13. Sanat (Eski Yunan medeniyeti)	32
14. Feridenin arkadaşları	34
15. Kar	36
16. Ölüm kervanı	38
17. Kaybolan saat	41
18. Tahta at (Dorios ippos)	44
19. Ana kuşun virdiği ders	46
20. Mısırın ehamları	48
21. Hazreti İbrahim ve İsmail	49
22. Hindistanda bir kaplan avı	51
23. Giyom Tel	53
24. Bir balina avı	55
25. Kirazlar	58
26. Kutuplara doğru	64

	Sayfa
27. İnsanlık	68
28. Ateşböceği	69
29. Donkişotum savaşı	70
30. Görünüşe aldanmamalı	72
31. Eski kayık ve ihtiyar kayıkçı	73
32. Salamis deniz savaşı (Eski yunan tarihinden)	74
33. Tecim	76
34. Deniz	78
35. En büyük varlık	79
36. Sağlamlık	81
37. Çocukları koruma	83
38. Bir kötü rüya	87
39. İkinci ile sakakuşu	88
40. Yunanistan adliyesi	89
41. Yolculuk	90
42. Lokomotif	91
43. Bir yunan neferi	93
44. İhtiyar değirmenci	94
45. İki ayaklılar	96
46. Tuhaf bir hayvan	99
47. Küçük simitçi	101
48. İkinci teki ne zaman atacaksın	102
49. Değirmenci, oğlu, eşeği	103
50. Bir askerin ölümü	105

Ἀνάδοχοι ἐκτυπώσεως: Ι. & Π. ΖΑΧΑΡΟΠΟΥΛΟΣ—Στοά Ἀρσκειοῦ

Bu kitabın resimleri ressam E. Terzopulos
tarafından yapılmıştır

0020644190

BIBLIOTHÈKE VOYLHS

